

tribuna

LIST LJUBLJANSKIH ŠTUDENTOV

1952

V TEJ ŠTEVILKI:
UNIVERZA
V VZHODNI NEMČIJI
*
INDIJSKO PLANSKO
GOSPODARSTVO
*
GOSPODARSKE
VESTI
*
ZANIMIVOSTI

I. CÉZANNE (1839—1906) — TIHO-ZITJE Z JABOLKI (1890—1900)

Ko so impresionisti prišli do prepričanja, da je z znanostjo obogatena umetnost dokončno osvojila svet dveh dimenzij, je šel Cézanne preko impresionističnih načel, v zavesti, da le-ti upodabljajo le vidno stran predmeta, pri tem pa prezrejo ostali del, ki dejansko obstoji.

III. J. GRIS (1887—1927) — SAHOVNICA (1917)

Juan Gris, ki je 1913 načel probleme slikarstva kubistične smeri in se poleg predal domala le kubizmu, velja danes s Picassom in Braquesom za klasika te smeri. Raznolik v motivih, je barvno izredno obogatil svoja dela.

MUZEJ MODERNE UMETNOSTI (4 stran)

Nekje na Daljnem vzhodu grme topoyi. Zelo daleč so, a vendar dovolj blizu, da jih čujemo. Vsako minuto ugasne, toliko in toliko mlad h človeških življenj.

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov, najvišji forum na svetu, je sprejela Deklaracijo o osnovnih človeških pravicah.

Madžarski vojaki so zasedli otok sredi Mure. Otok je jugoslovanski. Kaj bi dejali Italijani, če bi mi zasedli Gorico? Izzivanje? Ne! Oborožen vdor v tujo državo! Na-

pad! Česa še hočejo od nas?

V Indiji ljudje umirajo od lakote in verjetno je, da bo Mac Arthur prihodnje leto kandidiral za predsednika ZDA.

Švedska Akademija je podelila iz zapuščine kralja dinamita nagrado za mir.

Generalisimus Josif Visarionovič bo prezidentu Harryju Trumanu voščil obilo sreče v novem letu. Imetnik Staljinove nagrade za mir bo zapovedal novo veliko ofenzivo Kitajcev severno od 38. vzporednika in supertrdnjave bodo prijaznost vrnilo s tisočji tonami bomb.

Na misel so mi prišle besede starega rudarja, ki sem jih čul na vlaku: »Nad medveda greš s puško. Za najbolj divje zver je puška dovolj. Za ljudi je še

atomska bomba pre malo...!«

V ZDA izdelujejo letalo, ki presega hitrost tritisoč kilometrov na uro.

Rimski papež v novoletnem govoru urbi et orbi govori o Deletu, ki je prineslo mir pred tisoč devetsto dvainpedesetimi leti.

Ko to pišem, neka nemška postaja oddaja glasbo iz Wagnerjevo »Tristan in Isolde«. Živo mi je pred očmi scena iz Humoreske, ko Joan Crawford v mesečini stopa ob morski obali.

Ne vem kako, že ves dan mi je v ušesih pesem, ki se konča z »... in nageljni na oknu malo bajte za vasjo...« Ne vem, kje bi naj čul to melodijo; tako znana in domača mi je.

Le ta prostor zasluži in življenje, kdor vsak dan zvoza si ju pribori.

jo nekje zapisal Goethe. Ne cenim tega filistrskega ministra, toda to je dobro povedal. Vsem, ki vpijejo: »Dovolj smo se že borili in delali, zdaj hočemo uživati!« Prijatelj, ki si takega mnenja, kar v našim s teboj. Kaj pa hočeš pravzaprav? Dobro, da tega še sam ne veš, drugače bi nam jih še več zagodel, kot si nam jih že. Le daj starega delavca v penzjo. Misliš, da bo pri miru? Če drugega ne, si bo dobil dve krpki izmognane zemlje in bo na njej brkljaril od jutra do večera. Če ga vprašaš, zakaj ne miruje, ko je že čas, bo začen: »Potem bi vendar umrl...«

»Trboveljski rudarji so danes izmotali dvesto ton premoja več. Dograje na je naša največja irgovska ladja. In Doboja v Banjaluko vozi vlak. Na Jesenicah so... v Storah... in še tam in še tam.«

Pravzaprav pa je danes Silvestrovo. Boogie-woogie, rumba in kar je še drugih (takih pristranih sportov, vse v masovni izvedbi. Kdo bo komu prvi poslel srečno Novo leto?

Toda kljub temu je Cankar velik pisatelj in Jakopič velik slikar in mostovi z gigantskimi železnimi lokji ne rastejo sami od sebe.

Zaključki skupščine ZŠJ

1. Zveza študentov mora svoje delo usmeriti v formiranje lika študenta, kar naj postane stalna perspektiva organizacije, cilj, kateremu so podrejene vse trenutne naloge.

2. Osnovna karakteristika Zveze študentov Jugoslavije je njen političen značaj; zato je treba posvetiti vso skrb nadaljnjemu progresivnemu razvoju političnega dela med študenti.

3. Ideološko delo mora zajeti v svoje območje odgovore na vsa bistvena vprašanja študentovega življenja. Povezati ga je treba s strokovnim študijem pvsod, kjer je to mogoče, vsakakor pa ga ne gre ločiti od tistih vprašanj družbenega življenja, s katerimi imajo študentje neposreden stik.

4. Pričetki je treba s formiranjem organizacijskih oblik, ki zajemajo študentovo strokovno izvirjanje, pri čemer je potrebno paziti, da te oblike ne postanejo nezanimive.

5. Organizirati je treba široko mrežo institucij, ki bodo zaposlejevale študente v nestrokovnih smereh; perspektiva ustanavljanja in delovanja takšnih organizacij mora imeti za cilj izbor in obravnavo tistih vprašanj, za katere se bo interesirala velika večina študentov.

6. V organizacijskem pogledu se torej mora Zveza študentov ravnati po načelu organizacije dela v skladu z interesi študentov. Vendar pa je potrebno v začetni fazi čim bolj okrepiti samostojno aktivnost vodstev združenj. Se več: od starega načina dela moramo vzeti vse, kar je v njem pozitivnega.

7. Vloga vodenja organizacije naj se čim bolj prenese na večino članstva. V ta namen je potrebno načrtno propustiti izvajanje večine nalog organizacijskega značaja samim študentom.

8. Še v nadalje je potrebno posvetiti vso pozornost ekonomskim problemom. Doseganje uspehe moramo med študenti popularizirati. V bodoče pa je treba po načrtu odbora Studentske samopomoči organizirati podpore podjetij, dobiti še nadaljna brezplačna mesta v menzah in se obračati za pomoč k našim javnim ustanovam. Organizacija mora posvetiti več pozornosti samostojni dejavnosti študentov v okviru Samopomoči.

9. Eno osnovnih težišč dela v bodočih mesecih mora biti boj za sproščen režim študija, boj proti spreminjanju visokih šol, univerze in akademij v gimnazijske predavalce. Vodilni princip boja za sprostitve študijskega režima mora biti napredek znanosti in strokovne usposobljenosti.

Univerza v Cambridgeu

V senci zvonika Sv. Benetta iz X. stoletja stoji Cavendishov laboratorij, eden najmodernejših laboratorijev za fizikalna raziskovanja. To je scena iz Cambridgea, mesta, kjer se prepletata staro in novo. Dvadeseto stoletje se stika z davnimi minulimi dobami. Razen redkih izjem so arhitekti zgradili mesto v svojstvenih stilih in vendar obdržali vez s tradicijo. Celotna atmosfera meseca je čudovita harmonija večrajšnega in današnjega. Eden v drugem se zrcalijo Srednji vek, Renesansa, klasično XVIII. stoletje, a vsak je obdržal svoj veliki sijaj in vsak je z vsakim usvaril bogato, zaokroženo podobo mesta.

Podobno sliko opazimo v cambridgeskih univerzitetnih institucijah. Veliko starih ceremonij je ostalo. Še danes nosijo predavatelji in študentje posebna akademska oblačila, narejena po srednjeveški modi, le da jih zdaj oblačijo povrh obleke. Kadar Univerza koga odlikuje z akademskim naslovom, tedaj govore v latinščini. Ko gre Vicekancler ob nedeljah k maši, v cerkev Great St. Mary's, tedaj stopajo pred njim »mace bearers«: nosilci svojevrstnega žezla, potem gredo »Procurator«: ki kanclerju odgovarjajo za disciplino na Univerzi.

Domnevajo, da je bila Cambridgeska Univerza ustanovljena enkrat v dvanajstem stoletju, ko se je tu pojavila neka šola. V XIII. stoletju se je okoli

Univerza v Cambridgeu bazira na federalni predtvi in je sestavljena iz več Colleges. Cambridge je neodvisen kot vse ostale britanske Univerze. Ministrstvo za vzgojo mu lahko svetuje in daje pripombe k raznim vprašanjem, ne more pa voditi dela Univerze. O posameznostih vsakodnevnega življenja odloča College, ki se ukvarja s stanovjskimi vprašanji in prebrano študentov, izdaja disciplinske predpise itd.

College vodi takoimenovan »College Council«, odbor, ki ga sestavljajo vodja, »Masters« in člani »Fellows«. Ta telesa se sama dopolnjujejo; za svoje člane izbirajo osebe z akademskimi zaslugami.

Način, po katerem so organizirani Collegesi, onemogoča študentom, da bi sodelovali v njihovem upravljanju. Kljub temu pa funkcije Collegea niso tako široke, da bi študentom ne dopustile reševanja še dolge vrste vprašanj, o katerih odločajo sami. Sem n. pr. spadajo športni festivali in tekmovalja, ki jih organizirajo študentje. Kvaliteta univerzitetnih moštev je zelo visoka, a njihov ugled še zmeraj raste. Tekmujejo po vsem kontinentu in celo v Ameriki. Vsa Britanija posluša prenos vsakoletnih veslaških tekem med Oxfordom in Cambridgeom. Zmagovalec je navadno Cambridge.

Poleg športnih je v Cambridgeu še okrog 160 študentskih klubov in dru-

žnežaja. Prva debata ob začetku akademskega leta je pod naslovom »Ta dom izraža nezaupanje vlade njegovga veličanstva«, za kar se glasuje brez ozira na obstoječi vladni režim, po tradicionalni navadi. Včasih so debate tudi manj resne. Splošno odobravanje sta želi dve temi: »Ta dom obžaluje, da je šolan« in »Ta dom se je naveličal teh školov«.

Obstoji tudi pet političnih društev, ki več ali manj predstavljajo organe obstoječih angleških političnih strank na vseučilišču.

Zanimivo je, da na univerzi, ki je neodvisna od države, ni svobodnega sistema sprejemnega študentov. College izdaja določeno število štipendij, toda ta fond je v primeri z zahtevami, neadekvaten. Problem se rešuje s pomočjo posojil, ki jih daje ministrstvo za vzgojo direktno prizadetim študentom. Ta sistem se je posebno razširil v našem stoletju. Neposredno pred drugo vojno je posojila sprejemala ca. 45% študentov. Danes prejema posojila ca. 70% študentov (odstotek velja za vse univerze Velike Britanije). Za Cambridgesko univerzo ni natančnih podatkov, vendar pa se ti ne razlikujejo mnogo od zgoraj navedenih.

teh šol zbralo znatno število učenjakov in tako je nastalo vseučilišče podobno Pariški in Oxfordski Univerzi, ki ga je priznal celo papež. Po ustanovitvi Univerze so se začeli pojavljati Colleges za nastanitev vedno večjega števila študentov. Prvi College — ki stoji še danes — Peters House je bil osnovan že 1284. V kratkem obdobju so sledili še drugi in odlej se njih število neprestano veča. Danes je teh ustanov že več ko 30. V XVIII. stoletju se osnujela tudi dva Colleges za žene.

štev, ki delajo na najrazličnejših poljih. Med njimi so tudi zelo nenavadna, tako n. pr. Dampers klub, ki sprejema med svoje člane ljudi, ki so padli v reko Cam in stremi za tem, da čim večjemu številu študentov omogoči članstvo. Resnejša društva se ukvarjajo z glasbo, fotografijo, folkloro, religijo itd.

Največje društvo je Union society, ki prireja redne tedenske diskusije, katerih se poleg študentov udeležujejo tudi znani javni delavci. Teme so najrazličnejše, večinoma pa so političnega

Univerzitetni odbor ZŠJ
čestita vsemu članstvu Zveze k
NOVEMU LETU

1952

Mnogo uspehov v letu

1952

želi vsem svojim

bralcem in sodelavcem

UREDNIŠTVO TRIBUNE

POLOŽAJ NA UNIVERZAH V VZHODNI CONI NEMČIJE

Na neki sovjetski univerzi so pred kratkim objavili, da sta tudi prva dva človeka, Adam in Eva, bila Rusa. Dokaz je sila enostaven: nista imela ne hrane ne obleke in sta živel v jami, pa sta vendar mislila, da sta v raj.

To malo zgodbo lahko čujete povsod v sovjetski coni Nemčije. Na videz je nepomembna in neumnna, vendar pa zelo dobro karakterizira sovjetske znanstvene metode. »Pravilno je, kar služi režimu,« vse drugo je »dekadencija« in »monopolkapitalistično hujskarjenje«. Marsikomu se zdi nerazumljivo, da take neumnosti študentje poslušajo in nekateri celo verjamejo, ne da bi protestirali in jih z natančnimi, znanstveno izdelanimi protidokazi ovrgli. Da, so celo profesorji, ki resno trdijo, da je Stalin največji znanstvenik vseh časov in da so Rusi iznašli prvi avtomobil, prvi parni stroj in prvo letalo.

V prvih letih po zopetni otvoritvi univerz v vzhodni coni so se profesorji borili proti taki »znanosti« in niso hoteli razširjati takih in podobnih nesmislov. Obdoženji so bili »objektivizma« in poslani v sovjetska koncentracijska taborišča. Že samo dejstvo, da se smatra »objektivizem« za protidrjavno hujskarjenje in se kaznuje s prisilnim delom redko pod 15 let, dokazuje, da je univerza kot taka najnevarnejši sovražnik sovjetskega sistema in zato radikalno in neizprosno preganjana. Kakšno je to preganjanje dokazuje že samo seznam z nad dvesto imeni profesorjev in študentov, ki so bili zaradi svojega boja za resnico in odkritega prepričanja zaprti in mučeni, pregnani in umorjeni. »Nadaljna usoda neznana« navadno piše za imenom in kratkim datumom acetacije. In vzrok acetacije je navadno: »monopolkapitalistično hujskarjenje« ali pa »objektivizem«.

Po štiriletnem sistematičnem delu so bila tako daleč pripravljena, da je lahko Centralni komitej SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) izdal preglas, v katerem med drugim beremo:

Medtem, ko v Zapadni Nemčiji služijo znanost in njene institucije angloameriškim pripravam za vojno, morajo naše univerze, visoke šole in znanstveni zavodi

postati učinkoviti instrumenti v borbi za mir in enotnost Nemčije. Za doseg tega cilja je nujno najprej premagati ideološko zastoletost naših univerz. Zato je potrebno: razviti neizprosno boj proti vsem meščanskim ideologijam, meščanskemu objektivizmu, kozmopolitizmu in socialni demokraciji na univerzah; vse strokovno visoko kvalificirane moči, ki so lojalne do naše protifašistične demokratične ureditve, pridobiti za napredno vzgojo naših mladih generacij.

Kaj »državno tajništvo« za visoke šole razume pod visoko kvalificiranimi moči, naj pove sledeč primer: zaradi izseljevanja v zapadno Nemčijo in zaradi likvidacij »objektivističnih elementov« je nastopilo občutno pomanjkanje predavateljev. Na univerzi Halle-Saale so ta problem rešili tako, da so izvolili 14 študentov iz višjih semestrov za »ljudske profesorje«. Ti študentje so morali v osmih tednih preštudirati material o nekem znanem pedagogu, na pr. Herderju ali Pestalozziju. Predavanja iz »zgodovine pedagogike« so potekala v naslednjem semestru izgledala tako, da je vsak teh »ljudskih profesorjev« dve uri bral svoj referat, na drobno posejan s Stalinovimi citati. Vse ostalo, vaje in študij, pa se vrši v študijskih grupah. FDJ (Freie Deutsche Jugend).

Se majhen primer za strokovne kvalitete teh študijskih grup. Za prve semestre matematike na univerzi Halle so bile štiri študijske grupe. Asistenti, ki so korigirali vaje in naloge, so imeli zelo malo dela, saj je bilo treba le urediti naloge po raznih študijskih grupah. V eni in isti študijski grupi so bile namreč vse naloge, pa tudi vse napake enake, kar lepo osvetljuje kvaliteto — prepisovanja.

Izpitne komisije so po navadi sestavljene iz zastopnikov FDJ, FDGB, Kmečke zveze in Demokratične zveze žena. Pri drugih izpitih, razen pri sprejemnih, je v komisiji še dekan fakultete in zastopnik profesorskega sveta. Če je kandidat te izpite dobro opravil, mu ni treba bati ničesar več, tudi če je — kot se je v nekem slučaju zgodilo — v svojem življenjepisu napravil 28 pravopisnih napak.

Obupna življenje študentov

JUGOVZHODNE AZIJE

Britanski Commonwealth

Pred kratkim je bil v časopisu »Times Educational Supplement« objavljen članek, ki komentira »splošno situacijo v deželah jugovzhodne Azije. V dveh besedah bi situacijo izrazili — »kaos in upanje«. »Times« poudarja, da zavisej vprašanje vzpostavitve reda v veliki meri od pomoči narodov, ki bi jo le-ti bili voljni nuditi od svojega srečnejšega položaja.

Avtor članka označuje položaj na Malajski univerzi (Singapur) kot »izvrsten v dominionskem merilu. To je vsekakor čudna oznaka (za dominione tu verjetno smatra Indijo, Ceylon in Pakistan), ki je, kot bomo kasneje videli, malo manj kot grozna. Sicer pa

si je težko predstavljati, da bi na univerzi dežele, v kateri vse močnejše vohra dolgoletna vojna (kot je to primer v Malaji) bilo slanje normalno. O razmerah na Madraski univerzi (Madras je mesto s približno 750.000 prebivalci in je po milijonski Kalkutti in Bombayju na indijskem subkontinentu tretje po velikosti) pravi, da so »prepenotljive«, a v Kalkutti »grozne«.

Kljub temu terorju pa še vedno mnogi študentje redno vzdržujejo znanstvene zveze z ostalim svetom in po teh poteh dobivajo znanstveni material. Mnogi izmed njih so to plačali z življenjem, kot bratje Scholl, ki so jih umorili nacisti. Na vsakih pet do osm študentov namreč »dela« po en pripadnik vzhodnonemško-sovjetske Varnostne službe.

To so le nekatera in niti ne najbolj drastična dejstva o življenju in položaju na univerzah v vzhodni coni Nemčije, ki »delajo« po edino pravilnih in preizkušenih sovjetskih vzorih. Nudijo nam pa vseeno lep primer za uspevanje »znanosti«, ki se razcveta pod sovjetskimi soncem.

V Daki, glavnem mestu vzhodnega Pakistana ni položaj nič boljši kot v Kalkutti. Samo iz centralnih Colege-ov je 2000 študentov brez stanovanja, 90% pa je bolnih za malarijo, tuberkulozo, dizenterijo ali pleuritidom. Povsod je opaziti akutno pomanjkanje knjig, učbenikov in sploh tiskane besede. Ta položaj izkoriščajo informbrojeveci, ki prav nič ne štedijo z denarjem in tako »prihajajo večina tiskanih stvari v Azijo iz Rusije ali iz vzhodno evropskih držav. Razine organizacije, kot n. pr. WUS (World University Service) poskušajo tem študentom po svojih močeh pomagati.

Indonezija

Povsem razumljivo je avtor označil Indonezijo kot »veliko mirnejšo od Malaje«, a kljub temu v boju z istimi problemi visokih cen in pomanjkanja opreme, kot je to slučaj v Indiji in Pakistanu. Na Gadia Mada univerzi v Dyacarti vsebuje strojniški laboratorij le dva primitivna stroja za eksperimente. Vse je prenapolnjeno: predavnišnice, seminarji, stanovanjski prostori. V eni sobi doma živi po enajst študentov. Za učno knjigo, ki stane v New Zealandu tri funte (420 deviznih dinarjev) dajo študentje v Dyacarti 16 funtov (2240 deviznih dinarjev). Predsednik indonezijskega oddelka WUS je začel s pregledom tuberkuloznih bolnikov študentov na isti univerzi, a je po tridesetih slučajih zaradi pomanjkanja prostorov v bolnišnicah in zaradi nedostatka zdravil moral pregled opustiti, ker je že med tem najhujim številom študentov bilo več kot deset odstotkov pozitivnih slučajev.

Študentska bučka v Belgiji

Študentje Louvainske univerze v Belgiji so si pred kratkim privoščili imenitno zabavo. Telefonično so poklicali ravnateljico neke samostanske dekleške šole in ji sporočili, da jih pride obiskat kralj Baudoin. V navedenem času se je res ustavil pred šolo velik luksuzni avto s »kraljem« in spremstvom. Kralj si je v spremstvu ravnateljice ogledal šolo in v jedilnici pozdravil zbrane učenke. Ko pa je hotel »zastopnik« prosvetnega ministrstva »pripeti šolskemu katehetu odlikovanje, so burko, ki je trajala dobrih 20 minut, spregledali. Zaprti so vrata šole in poklicali policijo, ki je študente izročila univerzitetnemu sodišču.

O nadaljnji usodi študentov poročilo ne govori, gotovo pa je, da jim je spomin na veselo dogodivščino lajšal kazen, ki so jo prestali.

Potreba pomoči

Avtor članka zaključuje, da predstavlja navedena problematika v kompleksu vseh problemov de kapljo v morju, ki gre za poskuse reševanja tega položaja. Vendar pa vrednost te pomoči ne gre precenjevati a posebnim oziranjem na njen psihološki efekt. Poleg potreb pomoči azijcem deželam je potrebno prav za te dežele tudi veliko razumevanje. Na probleme Azije je nujno potrebno gledati z azijskega stališča.

Iz vseh smiselnih pomoči delajo različne izvenazijske študentske zveze. Tako je na stockholmski konferenci zapadnih študentskih zvez (december 1951) bil izdelan Program medsebojne študentske pomoči za nezadostno razvite predele. Skandinavske unije bodo poslale nekaj svojih ekip v Indonezijo. Prav tako mislijo postopati tudi Avstrijci, katerih prve ekipe bi šle na delo 1952 leta, kot piše »Australias«, organ nacionalne unije avstralskih študentov (NAUS). Britanska nacionalna študentska zveza (BNUS) je v tem smislu prejela že več pozivov iz zahodne in vzhodne Afrike in ima namen svoje delo umeriti v ta področja.

Iz vsega tega lahko posnamemo samo blede sliko težav, posledice kolonizacije in zastoletosti, a katerimi se morajo boriti študentje raznih jugovzhodnih azijskih dežel. Nauk, ki iz tega sledi, je vedno in povsod isti: za nemoten razvoj in za nacionalno neodvisnost vsake države so nujno potrebni akademsko izobraženi ljudje, za možnost akademske izobrazbe listih, ki imajo po svojih sposobnostih za to polno pravico pa je nujno potreben ekonomski progres.

PO UNIVERZAH SVETA

MADŽARSKA: Madžarska vlada je prepovedala od septembra 1951. leta dalje podjelovati ali nositi doktorske naslove. Po zakonu, ki ga je izdal predsednik, bodo dobile v bodoče osebe, ki bodo uspešno diplomirale na visokih šolah, samo naziv »diplomiran znanstvenik«, »diplomiran jurista itd. Samo osebe, ki bi, kot navaja zakon, imele neke »posebne zasluge za državo«, bodo prejele doktorski naziv ne glede na njihovo izobrazbo. — »Schweizerische Hochschul-Zeitung«.

NORVEŠKA: Na univerzi v Oslu študira trenutno 9 študentov-beguncer iz vzhodne Evrope, ki jih stipendira Zveza študentov Norveške. Tumbajnska študentska zveza je tudi sklenila, da povabi še enega indonezijskega in jugoslovanskega študenta za doljšo dobo na Norveško, z namenom, da se izboljšajo stiki. (Universitas)

Na univerzi v Oslu bodo z letom 1952 izpopolnili zdravstveno službo za študente. V ta namen nameravajo namestiti 4 zdravniške, katerih naloga ne bo samo zdravjenje obolelih, temveč tudi profilaksa. Doslej je bila zdravstvena služba zapopadana samo z rednimi letnimi pregledi in fluorografskim slikanjem v boju proti tuberkulozi. (Aesculap)

V Oslu so dokončali prvo polovico del na študentskem naselju. Dogradili so poslopja za družabne prostore in 350 malih stanovanj, ki sestojijo iz: sobe, kuhinje in kopalnice. V bodoče nameravajo izgraditi še 350 takih stanovanj. Sredstva za gradnjo naselja so delno prispevala mesia in okolja države.

NAŠ PODLISTEK

SALON DORE GRÜN

Mladi sekretar je bil bogat, njegov oče je finančar p. d. j. ki so črpala nafte, in je bil hkrati zelo ambiciozen. Kaj store v takem primeru ambiciozni sekretarji? Plačal je račun, vzal potrdilo in izjavil, da ne bo nikoli več dajal kredita dekletom, ki bi prišle, da kupujejo na njegov račun.

Sedaj je nastopila Dora Grün. Seveda, ona bi zelo rada sprejela podpisani ček, ni bila ambiciozna kakor sekretar, a je zato ljubila dolarje. G. Osaki ji je prepovedal, da sprejme teh nekaj sto dolarjev. Vzela je pero iz rok mladega sekretarja in rekla: »Ne gospod, Če niste naročili teh stvari in ako je bilo dekle pustolovka, ki se je brez dovoljenja poslužila vašega imena; ser vsa kriva jaz, ker sem bila preveč lahkoverna.«

V tem tonu je povedala še to in ono. Bila je zares lepa in uglašena dama. Zbrala se je in igrala svojo veliko vlogo. Da pridobi tega mladca, lepega sekretarja.

Zadeva z računom je bila urejena, ostalo je še lepa ženska, ki ni prikrivala, da je mlada. Ko je odšel iz salona, je vedel, da se bo še istega dne srečal z lepo lastnico salona.

Med tem se je v salonu pojavil Thomas. Bil je zelo zadovoljen. Samo je uredil Doro stanovanje ter upal, da se bo že prvi sprehod s pomorskim sekretarjem zaključil v tem, z rafiniranim okusom urejenem gnezdu.

Prvo snidenje se je pa končalo povsem oficijelno, na cesti. Če je Dori uspelo, da je v prvem nletu zmedla mladega človeka,

je uvidela, da ga bo le težko v celoti osvojila. Družba, v kateri je živel ta mladenič, je bila za Doro Green tuja. Ni mu bilo lahko zapustiti kroga, čeprav bi zaradi lepe žene to tudi storil. Zdel si je, da bi se zanimala za vse reči, ki so interesirale njega in njega e znanca.

Cele noči je Daisy študirala svojo vlogo. se jo učila na pamet, a sedaj, ko je nastopila, je drsela iz napake v napako. Ko sta se razšla na uličnem oglu, je vedela, da je izgubila bitko. S pismom ga je skušala pregovoriti za nov sestanek. Odgovora ni dobila. Zoper je telefonirala in pisala, vendar zastoj. Salon »Dora Grüne« je bila brezuspešna investicija. Zdrznila se je ob misli, kako bo vse to sporočila G. Osakiju.

Naslednje popoldne je prišel Thomas in priznal, da je v New York in obvestil G. Osakija. Čez nekaj dni se je zopet vrnil. Z nekaterimi O-kijevimi agenti je budno opazoval sekretarja. Nekdo od njih ga je celo obiskal v pisarni. Predstavil se je za sina lastnika rudnikov v južnih državah. Prišel je na intimen razgovor. Ko je vstopil, je pri sekretarju sedela strojeopiska, ki je takoj odšla. Bila je zelo mlada in gibka, podobna fantu. Age. t ni ostal dolgo. Obrazložil je četove želje, da se čim prej reši vprašanje japonskih delavcev in izročil ček za 500 dolarjev, kot njegov delež. To je bilo vse, o čemer sta govorila.

Človek, ki je obiskal sekretarja, je poznal svoje delo. Premišljeval je o strojeopiski, prijetno dekle, lahko bi jo pridobili, samo treba bi bilo najti primeren način.

poiskati slabo stran, poizvedeti o se neizpoljenih željah itd.

Sledili so tipkarji po vseh njenih opravkih. Thomas je kmalu zvedel vse, kdo je, kaj dela, kaj jo privlači, skratka za vse njene velike in male doživljaje. Nič posebnega, bilo je dekle, kakor so vse v njej enakem poklicu: ljubila je nakit in lepe obleke, nikdar pa ni premišljevala o globlji plati življenja.

Kmalu je Betty, kakor se je imenovala, doživela nekaj izrednega. Nekega dne se je zopet pojavil v njeni pisarni človek, katerega oče ima rudnike v južnih državah. Spoznala ga je z njim spregovorila nekaj besed. Ves razgovor se je razširil in zaključil z domenkami za sestanek. On da je kupil avto, za katerega so mu rekli, da lahko doseže veliko hitrost, zato želi preizkusiti. Pristala je, da bo sodelovala na poizkusni vožnji. Čez nekaj dni sta govorila o novem plačilu. Peljal jo je v salon »Dora Grüne«, kjer je pri izbiri pomagala sama lastnica salona. Plač je bil zelo drag, vendar ga je plačal brez obotavljanja. Dora Grün je imela krasno obleko, bila je, kakor da so jo v Parizu naredili za Betty. Le nekoliko so »mrcali« predelati. Jutri bo že gotova. Naslednjega dne jo je sprejela sama lastnica salona. Bila je zelo prijazna, povedala ji je, da je zelo podobna njeni mlajši sestri. Sedaj je bilo že kar dobro. Postali sta dobri prijateljici, a največ zato, ker je dobivala od lastnice salona precej lepih stvari. V nekaj tednih se je to prijateljstvo močno utrdilo.

Betty je imela prijateljca, kakor vse njene kolegice. Lepota je bila vse, s čemer se je lahko ponašala. Bil je lenoba in nepridiprav in je živel na račun svoje matere. Sirovačne upokojevke. Betty se je večkrat pritoževala, da nima denarja niti zase, kaj šele za njo. Celo sa z mu je morala dajati denar. Daisy je bila dobrega srca, pa ji

je posojala manjše vsotice denarja, da ji pomaga. Betty je bila prepričana, da ne bo njena prijateljica nikdar zahtevala povračila dolga. Spoznala je to takično obliko prijateljske pomoči. Nekega večera, ko sta klepetali v stanovanju, katerega je Thomas zastoj tako lepo pripravil, je Daisy previdno navedla pogovor na različne možnosti zaslužka. Življenje je tako težko, ljudje so brezobzirni in neumljeni, nihče neče pomagati svojemu bližnjemu, pobrigati se moraš sam, da si ustvariš eksistenco in si prihraniš nekaj za stare dni. Po tem uvodu ji je Daisy zaupala eno možnost. Ve za delo, ki bi ji v četr letih prineslo toliko denarja, da bi lahko zapustila svoj poklic in začela s kakšno trgovino. Betty, ki se je dolgočasila, je postala nenkrat pozorna. Ko je Daisy za trenutek umolknila, jo je prosila, naj nadaljuje, Daisy je zbrala vso svojo pamet in začela s tem, da je ona strojeopiska pri sekretarju, pomorskega urada. Ta sekretar piše večkrat pisma in akte, katere mora ona prepisovati. Namesto ene, naj bi tipkala dve kopiji.

Čeprav Betty ni razumela, za kaj gre, je vendar odvrnila, da je to nemogoče, ne da bi jo odkrili.

»No dobro,« je rekla Daisy, »zmerda se to lahko stori kako drugače. Poznam človeka, ki bi plačal veliko vsoto za kopije sekretarjevih aktov in pisem.«

»Koliko bom dobila mesečno?« Daisy je povedala tako veliko vsoto, da bi pritegla tri stojeopiske.

»Allright, vem, kako bom storila. V pisarno bom prinesla cel karton kopirnega papirja, a vsak dopis bom pisala z novim kopirnim vložkom. Dalj ga bomo pred ogledalo in prečitale.«

Daisy je obljela svojo drago Betty, bila je vesela, da je vsaj pri njej uspela s svojo dobro taktiko. Ob taktiki je bila vsak večer pri svoji dobri prijateljici Dori Grün.

Spoznala je Thomasa, ki ji je za prve kopije plačal lepe vsote.

»Vzemite, to je za nov karton kopirnega papirja,« se je nasmehnil Thomas.

Thomas je te kopije študiral, jih fotografiral, razjasnjeval tekst, jih povečal in kombiniral. Plen je bil skorajda fantastičen. Sprva ni bilo vsega, kar je v resnici iskral. Ničesar ni bilo v zvezi z japonskimi delavci v Južni Ameriki, a namesto tega je odkril še zanimivejše stvari. Akti so vsebovali največje vojaške tajne o vojni mornarici. Tu je bilo govora o načinu, kako bo operirala vojna mornarica v slučaju vojne z Japonsko, kako bodo branili obalo, in končno celoten načrt sodelovanja vseh vrst orožja.

Tako je slučajno uspelo nekaj, kar ni pričakoval niti sam G. Osaki, ko je v Washingtonu organiziral modni salon. Prodajanje pariških oblek, pa čeprav pod cenno, se je obneslo. Sekretar je imel slučajno tudi funkcijo, da je pošiljal vsa poročila o delu mornariškega glavnega štaba visokim oficirjem in uradnikom svojega urada. Betty ni niti slutila, kako so važni dolgočasni akti, katere je pretpikavala s sekretarjevimi sobi, on pa je bil toliko pameten, da ji tega ni nikdar povedal.

Nekoč se je odločil, da bo uredil korespondenco svojega komiteja, ki je reševal vprašanje japonskih delavcev. Ta pisma je Thomas pazljivo pregledal in izvedel o podkupitvi tridesetih ljudi. Toda koga so podkupili in zakaj?

Nekega večera je zadrl Betty v Dorinem stanovanju.

»Se spominjaš ljudi, katerim je komite ukazal denar?«

Betty se je zamislila. Vse je prepisovala mehanično, ničesar ni mislila, ko je brala. »Spominim se, da je bila velika vsota. Razdelili smo cel milijon dolarjev. Počakaj da se spomnim, komu smo vse poslali. —

V seriji knjig, ki jih od osvoboditve sem izdajala KOMUS (Komisija za učbenike in skripta pri Medicinski visoki šoli v Ljubljani), je največ pozornosti in odobravanja povzročila knjiga prof. dr. Franceta Hribarja, »Uvod v splošno in morfološko patologijo«. (Patologija oz. osnovni nauk patologije: sprememba materialnega substrata uneredi njegovo funkcijo — dr. Hribar. Materialni substrat je nek organ oz. tkivo na pr. mišica, žleza, živčno tkivo.) Na knjižni trg je prišla v septembru in je marsikateremu študentu razjasnila mračno čelo, ker je z novo knjigo bil rešen skrbi, po kateri knjigi naj seže pri svojem študiju za ta najboljše, naj bo morda tudi najtežji izpit. Ni moj namen, podati o knjigi kakršnokoli oceno, ker za to odgovorno delo pričakujemo obširnejšo obravnavo iz zato poklicanih krogov.

Tovrstne knjige na našem knjižnem trgu ne zasledimo morda že tam od dr. Plečnikove »Anatomije« in dr. Šerkove

»Anatomije« ter »Fiziologije živčevja«. Avtor se je lotil težke naloge: obširno tvarino obdelati v nerazvlečenem učbeniku, vskladiti tiskarske težave z zahtevami tovrstne knjige in končno prilagoditi naš jezikovni zaklad strokovnim potrebam.

V 622 strani obsegajoči knjigi je porazdelil snov v dva dela. (I. Splošna patologija, II. Splošna morfološka patologija). Poleg med tekstom razvrščenih fotografij, skic in risb je knjigi dodanih 48 barvnih prilog. Identičnost barv z naravnimi barvami preparatov je v večini popolna. Večje število barvnih prilog bi vrednost knjige še dvignilo. Triglavski tiskarna, ki je knjigo natisnila, zasluži vso pohvalo, saj je tisk jasen in papir zelo dober, kar daje knjigi tudi materialno vrednost.

Prof. Hribar je s svojo knjigo imel namen, kot sam pravi v »Napotku«, »posredovati študentom medicine s pomanjkljivim znanjem tujih jezikov temeljna spoznanja splošne patologije in

patološke anatomije«. S tem pa ni ustregel le njim, temveč tudi tistim, ki lahko segajo po tuji literaturi. Pomanjkanje tujezičnih knjig se občuti že ves čas obstoja naše fakultete. Srečniki, ki imajo od študentov splošno priznanega Ribberta, so dokaj redki. Tako si je moral vsakdo pomagati, kakor si je znal. V hrvaščino prevedeni Abrikosov (ruski avtor) in originalni Saltykov (predavatelj na zagrebški medicinski fakulteti) sta marsikoga reševala v tej knjižni stiski. Sedaj je to vrzel izpolnilo prof. Hribarjevo delo. Naj služi za zgled ostalim, ki doslej še niso skušali olajšati študija v svoji stroki.

Zivljenjska vedrina, vsa prežeta z zdravim humorjem, ki je last prof. Hribarja, privlači študente, da v zgodnji jutranji uri (njegova predavanja se namreč začne ob sedmih zjutraj) napolnijo predavalnico do zadnjega kotička. Kot dober pedagog si je osvojil vsa srca in z vso težo nas je doletela vest, da je zbolel. Ob tej priliki mu vsi želimo, da bi čimprej ozdravel. T. A.

Gverilci na Malaji

Preko polovice svetovne proizvodnje naravnega kavčuka in 40% svetovne proizvodnje kositra z britanske Malaje je občutno blažilo pomanjkanje dolarjev v Britanskem imperiju. Še težje kot brez dolarjev pa bi Angleži živeli brez Singapurja, ki leži na skrajnem južnem koncu polotoka in varuje življensko važne poti z Zapada na Daljni Vzhod. Indija je že ubrala svojo lastno pot in usoda Hong-konga je več ali manj odvisna od dobre volje Mao-tse-tunga. Naj sedaj izgubijo še oblast nad Singapurjem? Dobro se še v spominu dogodka iz druge svetovne vojne, ko so Japonci skoraj nezavzetni trdnjavi kaj kmalu prišli s kopnega do živega.

Četrto leto že trajajo boji za Malajski polotok. Ko je bila spomladi 1948 Komunistična stranka Malaje postavljena izven zakona in so se v sindikatih pričele obsežne čistke, so prvi Malajci izginili v džungli. Pa ne le Malajci. Saj ti so danes na tem polotoku v manjšini. 44% vsega prebivalstva tvorijo Kitajci, 43,1% je Malajcev in 10,3% Indijcev. Delavni in podjetni Kitajci so polagoma prevzeli v svoje roke skoro vso trgovino in pravzaprav naredili iz Malaje to, kar danes je. Po današnjih cenitvah je med 6000 gverilci največ Kitajcev; kitajsko prebivalstvo jih tudi zalaga s hrano, opremo in municijo.

Informacije o položaju so v tem neenakem boju več vredne

Obveščamo odbore Zveze študentov vseh fakultet, naj pošljejo zastopnike na sestanek mednarodnega oddelka, ki bo dne 4. januarja ob 11. uri v prostorih Oddelka za mednarodne zveze na Univerzi, I. nadstropje. Dnevni red: pošiljanje naših študentov v inozemstvo na specializacijo, ekskurzije, zamenjava s študenti tujih držav itd.

Sedež ekonomsko-socialnega oddelka (odbor Samopomoči ZŠJ Univerze in Visokih šol) je v poslopiju Rektorata Tehniške Visoke šole, Knaflijeva 13/III. Uradne ure vsak torek in petek od 12. do 14.

Univerzitetni odbor ZŠJ obvešča predsednike fakultetnih združenj Zveze študentov na Univerzi, Visokih šolah in Akademijah, da bo v četrtek, dne 3. januarja 1952 v prostorih odbora na Univerzi (soba 71) važen sestanek.

Študentska kinopredstava angleškega filma »Leseni konj« bo v petek, dne 4. januarja 1952 v kinu Moskva ob dveh popoldne. Cena enotna — deset din. Vstopnice na Univerzitetnem odboru ZŠJ.

kot tone vojaškega materiala. Skozi gosto džunglo izvidnice le s težavo prodirajo in v neposredni bližini lahko preži sovražnik, ki samo premišlja, ali naj se spravi na John Browna s puško, nožem ali kar z golimi rokami. Britanske patrolje spremljalo običajno stezosledci z Bornea, bivši lovci na glave, ki instinktivno preskrbijo informacije, ki bi jih vojaška obveščevalna služba nikoli ne dobla. Odlomljena veja, komaj vidna sied noge, rahel šum ali bežen vonj izdajo tem ljudem položaj sovražnika.

Preko 100.000 mož angleške vojske in domačinske varnostne službe poskuša uničiti peščico gverilcev. Posebnih uspehov doslej še niso imeli. Z zaskrbljenostjo gledajo zato Angleži na to svojo postojanko in ugibajo, kdaj se bo treba tudi tukaj, kakor že marsikje na svetu, umakniti s položajev.

Senzacionalen pobeg kaznjencev

Kubanska vlada je koncem novembra preživljala težke dni. Članom vlade se je sicer posrečilo obdržati svoje stolčke, le ministri za notranje zadeve so kaznjenci spravili ob položaj. Pred kaznilnico v Havani je pripeljala dolga kolona avtomobilov in kaznjenci so, preoblečeni v policaje in oficirje, vdrli v ječe in osvobodili pet svojih tovarišev, med njimi najbolj znanega zločinca Kube, Solerja. Svoj umik so krili z ročnimi bombami in z ognjem iz avtomatskega orožja. Dogodek je bil edinstven v zgodovini Kube in notranji minister ni videl drugega izhoda, kakor da zapre komandanta straže in dvanajst paznikov in poda predsedniku vlade ostavko.

Sah v zamejstvu

V Oxfordu je bil odigran manjši turnir, katerega se je udeležil tudi D. Yanofsky. Zmagal je W. Fairhurst 4, D. Yanofsky 3,5, Wade 3 itd. Yanofsky sicer ni izgubil nobene partije, toda igral je premlačno, da bi mogel osvojiti prvo mesto.

Na šampionatu Londona delita prvo mesto E. G. Sergeant in Boxall 4,5. Sodelovalo pa ni več poznanih šahistov. Na belgijskem šampionatu je prepričljivo zmagal O'Kelly z 8,5 točkami od 9 možnih. Sledijo Dunkelblum 7, Thibaut 5,5, van Schoor 5 itd.

Na manjšem turnirju v Paigntonu je presenetljivo zmagal Anglež Golombek s 6,5 izmed 7 možnih točk pred dr. Euwajem, ki je zasedel II. mesto s pol točke manj.

Finsko šahovsko prvenstvo se je zaključilo z zmago Ojanena 9,5. Sledita mu Kallia in Fred 9 itd. Na šampionatu ni sodeloval B38k.

B88k je odigral v Stockholmu dvoboj z Bjorn Haggquistom ter ga premagal z 4,5 : 1,5.

Edith Kellerjeva, ki je na turnirju v Dortmundu premagala Rossolima in Puca, je na ženskem prvenstvu Nemčije v Bad Klosterlausnitzu r. d. močno zasedla prvo mesto z 15,5 točkami pred tretjo vrvčnjo F. Rinder. Kellerjeva bo sodelovala na ženskem turnirju v Angliji.

Univerzitetno individualno prvenstvo v Veliki Britaniji se je odigralo po švicarskem sistemu. Med 26 udeleženci iz 12 šol je zmagal D. V. Mardle (Cambridge) z 9, pred Mc Kelviejem 8,5 in Oakleyem 7,5.

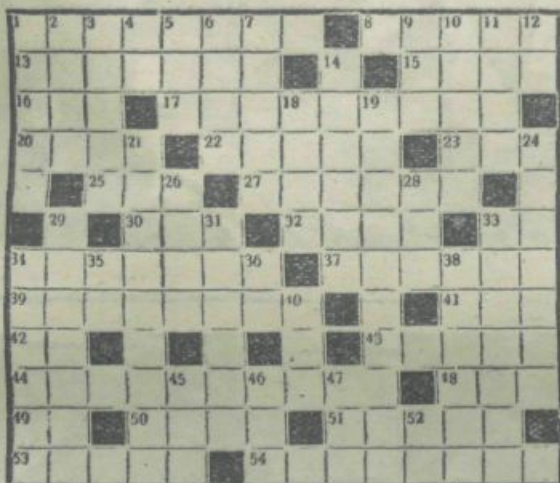
Ameriški reprezentant Arthur Daké je v Washingtonu igral simultanko proti 36 nasprotnikom. Remiziral je 4, izgubil pa je s prvako države Washington.

Mladinski prvak Združenih držav je postal Saul Wachs. Turnir, ki se ga je udeležilo 44 mladincev iz vseh držav USA, se je vršil v Philadelphiji. Igrali so po švicarskem sistemu.

S. Reshevsky in I. A. Horovic sta ekshibicijsko partijo s L. Prinsom in L. Evansom izgubila.

TRIBUNA, list ljubljanskih študentov Zveze študentov Jugoslavije: Urejuje uredniški odbor, zanj: Miloš M. Keln, Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kongresni trg 11/I. Tekoči račun pri KB 601-90832-24. Cena izdava 10 dinarjev, letna naročnina 120 dinarjev, Rokopisov ne vračamo. — Rotacijski tisk Tiskarne Teneta Temšiča, Ljubljana

KRIŽANKA

Voderavno:

1. reka v ZDA, 8. Murnova balada, 13. Slavna ameriška filmska igralka, 15. gora v Aziji, 16. množična varnostna organizacija, 17. profinaturen, 20. grški bajselovni junak, 22. gorovje v Afriki, 23. rbiška potrebščina, 25. pregovor, 27. Goethejeva drama, 30. kračica za republiko FLRJ, 32. tovarna barvil v LRS, 33. množična organizacija, 34. urejuje, izbira, 37. prva drka imena in priimka velikega jugoslovanskega fizika, 39. zadnji poziv (dvojina), 41. samodržec, 42. mesto pečato, 43. ženske ime (dvojina), 44. olepšati se, 46. reka v Aziji, 49. osebni zaimek, 50. rimski imperator, 51. gazdalin, domišljavec (množina), 53. dohodek iz obresti, 54. pogodba.

Navpično:

1. različni škodljivci, 2. kazalni zaimek (ehrv.), 3. židovsko ime, 4. reka v Sibiriji, 5. evropska reka, 6. drevored, 7. italijanski pesnik, 9. kralj živali (ehrv.), 10. zapor, 11. oseba iz Cankarjeve drame, 12. angleški osebni zaimek, 14. literarno glasilo mariborskih srednjih šol, 18. rastlina, 19. izbira, 21. čustvo, 24. mesto na Primorskem, 26. gora blizu Ljubljane, 28. oseba iz krščanske mitologije, 29. Johnsonova komedija, 31. pogumna (ehrv.), 33. star denar, 34. žveplo (ehrv.), 35. zemljepisni pojem, 36. angleški predlog, 38. francoski dramatik (genetiv), 40. veznik, 45. morje v evropskem jeziku, 46. struja, 47. dva enaka in še en oglasnik, 52. ali v evropskem jeziku.

Nadaljevanje iz 6. strani.

in ga prodal preletim divjakom v notranjosti dežele, češ da ga je našel, goljot!

Vendar je imel ta praded dobre in plemenite nagone in se s ponosom spominjamo tega, da je bil prvi belec, ki se je zanimal za civilizacijo naših Indijancev. Zgradil je udobno kaznilnico in postavil vešala. Vse do svoje smrti je trdil, da je bil njegov vpliv na Indijance dobi bolj pomemben za njih vzgojo in napredek, kakor ves trud drugih reformatorjev, ki so kdajkoli med njimi delovali. Od tu dalje je kronika malo manj prišerna in zgovorna ter se končuje s kratkim sporodilom, da je šel stari polnik pogledat in preizkusit, kako se obnesejo njegova vešala na prvem beleu, ki so ga kdajkoli v Ameriki obesili. Medtem ko se je ne njih mudil, je dobil poškode, zaradi katerih je izdihnil.

Reformatorjev pravnik je cvetel okoli 1600, tega in tega leta, in ga našli letopis: poznajo pod imenom stari admiral, čeprav se v zgodovini drugače menjuje. Dolgo časa je poveljeval mornarje h'ribil ladij, ki so bile dobro oborožene in polne posadke ter dosegle v lovljenju tugoških ladij lepe uspehe. Ladje, ki jih je preganjal in na katere je vrzel svoje lovsko oko, so vedno plule čez ocean. Toda če katera izmed teh ladij ni pospešila, ga je to tako razkašilo, da jo je vzel s seboj za spomin in jo pridržal prikačujoč, da bodo lastniki prišli ponjo, češar pa niso nikdar storiili. Mornarjem takšne ladje je skušal iztrebiti le-

nobo in jih je primoral, da so se krepko gibali in kopali. Ta tako imenovani »skok v morje« je bil vsem njegovim gojencem zelo všeč. Nihče vsaj ni ugovarjal, brž ko je to kdaj okuhal. Če so se lastniki ladij dalj časa obetavljali in niso prišli po svoje ladje, je pač admiral ladje zažgal, da ne bi propadla zavarovalnina. Naposled so tej stari monduri v visoki starosti in časti odrobili glavo.

Charles Henry Twain je živel v drugi polovici XVI. stoletja in je marljiv in odličen misionar. Spreobrnil je šestnajst tisoč južnih otočanov in jih učil, da ogrlica iz pasjih zob in naočniki kot obleka ne zadostujejo za oblikovanje služne božje. Njegova sromasna čreda ga je zelo ljubila, prav srčno ljubila. Po njegovem pogrebu so vsi vstali (in odšli iz molitnice) s solzami v očeh in so med seboj govorili, da je bil zelo dober in nežen misionar in da bi jim bilo neznoško po godu, če bi bilo od njega še kaj ostalo.

Pa-Go-To-Wah-Wah-Pukketekiwis (silni bojevnik s svinskim očesom) Twain je krasil srednje osemnajstega stoletja in je bil generalu Bradocku vdan z vso dušo v boju proti trinogu Washingtonu. Ta ded je bil tisti možak, ki je izje nekega debla sedemnajkrat ustrelil na našega Washingtona. Do tem je ta lepa, romantična pripovedka v naših moralnih zgodovinskih knjigah pravilna; toda ko se nadaljuje in pravi, da je prestrašeni divjak po sedemnajstem strelu svaženo rekval, da je sam Veliki duh izbral tega človeka za veliko poslanstvo in da

se ni drznil še enkrat nameriti nanj svojo brezbojno puško — tukaj pripovedka ne upošteva zgodovinske resničnosti. V resnici je mož rekel:

»Saj se sploh (kolcanje) ne sploča. Ta človek je tako pijan, da ne more niti toliko časa steti pri miru, da bi ga jaz zadel. Moja (kolcanje) sredstva mi ne dovoljujejo, da bi zanj potrošil še več streliva!«

Iz tega razloga je pri sedemnajstem strelu prenehel. Ta razlog je vsakomur jasen in razumljiv, zgovoren in prepričljiv.

Ta zgodovinska prigoda me je vedno zabavala, vendar sem hkrati slutil, da je pri porazi generala Bradocka veak Indijancev, ki je dvakrat ustreljal na sovražnega vojaka in ga zgrešil, brž sklepal, da je Veliki duh zbral tega in tega vojaka za veliko poslanstvo. Zato se nekoliko bojim, da so Washingtona položili potomstvu na srce zgolj zato, ker se je pri njem prerokovanje izpolnilo, v drugih primerih pa izjalovilo. No evetu ni dovolj knjig, da bi spravili vanje poročila o vseh prerokovanjih, ki so jih izrekli Indijanci in druga nepooblaščenca bitja. Le poročila o tistih prerokovanjih, ki so se izpolnila, lahko nosi en sam človek v žepu.

Mimogrede omenjam, da so neki moji predniki teko znani v zgodovini po svojih izdalkah, da se mi ne bi zdelo potrebno ukvarjati se z njimi, zato jim bom samo navedel po vrstnem redu, v katerem so se rodili. Med njimi so: Richard Brndsey Twain, alias Cuy Fawkes, John Wentworth Twain alias Ivan s šestnajstim vrvmi, Wil-

liam Hogarth Twain alias baron Muehhausen, John George Twain, alias kapitan Kydd. Potem so še: George Francis Twain, Tom Pepper, Nabukadnezar in Belemova oslica — vse grede v ašo rodbino ali vsaj v njeno pstransko vejo, ki se je od postene, ravne linije precej oddaljila — ampak to so popolnoma postranske reči. Poganki se razločujejo od stare trte le po tem, da so se zaradi slave, po kateri smo vedno hlepli, navzlet grde navade, da so se zaprli v kaznilnico, namesto da bi se dali obcesti.

Pr. pisanju življenjepisa ni dobro, če se preveč približaj svojemu času, pač pa je priporočljivo, da zelo megleno govoriš o svojem dedu, od tega pa drzno preskočiš nase, kar bom storil tudi jaz.

Toda prav zdaj mi je prišlo nekaj na misel. Moja lasna zgodovina bi bila v primerjavi z zgodovino mojih dedov vse preveč pohlevna in je zaradi tega najbolj pametno, da je ne napišem, preden me ne obesijo. Če bi mnogi drugi življenjepisci kolikor sem jih bral ostali pri prednikih, dokler se ni zgodilo kaj takega, bi lahko bili bralci zelo srečni. Kaj pravite na to?

Veit Harlan v Sviči

Pogodba, ki jo je znano švicarsko filmsko podjetje »Scala« sklenilo z nemško Elita Film AG, je v Sviči vzbudila veliko razburjenje. Vrtili naj bi najnovejši film nemškega režiserja Veit Harlana, »Die unsterbliche Geliebte«. Ne glede na umetniško vrednost tega filma — baje se preko navadne romantične ljubzenske dogodivščine ni povzpelo — je že sam poskus postaviti ga na repertoar naletel na najglobji odpor Švicarjev. Veit Harlan je znan po svojem filmu »Immenssee«, še bolj znan pa po izrazitem protizidovskem tonu v filmu »Jud Suesse«. In če danes izdeluje nove filme, jih ne odklanjajo, kakor je dejal neki švicarski akademik, ker so umetniško mogoče slabi ali dobri, temveč predvsem zato, ker leži na režiserju senca milijonov preganjanj in umorjenih Židov. Vprašanje je, če bi si danes mogel nek Goebbels, čeprav odličen govornik, z recitiranjem lirčnih pesmi Meorika pridobiti publiko. Z istega stališča so ocenjevali predvajanje Veit Harlanovega filma. In Švicarji so ga odločno in enodušno odklonili.

IZ KNIGE »SVET HUMORJA IN SATIRE«, KI JE PRED KRATKIM IZSILA V ZALOŽBI DRUŠTVA NOVINARJEV SLOVENIJE. SOLIDNO OPREMLJENA KNJIGA NUDI LEP IZBOR IZ SVETOVNEGA HUMORISTIČNEGA SLOVSTVA OD ANTIKE DO NAJMODERNEJSIH AVTORJEV

v letu 1952

Vam bo predvajal v razvedrilo
prvovrstne filme

Ameriški film

TRIJE MUSKETIRJI

režija: George Sidney
igrajo: Gene Kelly, Lana Turner, June Allyson, Van Heflin, Gey Young, Robert Coote, Ann Angela Lenibury, Vicent Price, Keenan Wynn, John Sutton
proizvodnja: MGM - tehnikolor.

Jugoslovanski film

HOJA LERO

režiser: Vjekoslav Afrić
igrajo: Joža Gregorin, Doroteja Maušič, Marijan Lovrić, Dejan Dubajić, Mato Grković
proizvodnja: AVALA filma.

Ameriški film

NASLI SO SE

režija: Jean Negulesco
igrajo: Claudette Colbert, Patrick Knowles, Sessue Hayakawa, Florence Desmond
proizvodnja: 20th Century Fox.

Francoski film

MOLK JE ZLATO

režija: Rene Clair
igrajo: Maurice Chevalier, Francois Perrier, Marcel Derrien, Dany Robin
proizvodnja: Pathe - RKO.

Ameriški film

GOSPA BOVARYJEVA

režija: Vincente Minnelli
igrajo: Jennifer Jones, James Mason, Van Heflin, Louis Jourdan, Christopher Kent, Gene Lockard, Frank Allenby
proizvodnja: MGM.

Ameriški film

ASFALTNA DZUNGLA

režija: John Huston
igrajo: Sam Jaffe, Sterling Hayden, Jean Hagen, Luis Calhern, James Whitmore, Anthony Caruso
proizvodnja: MGM.

Italijanski film

GRENKI RIZ

režija: Giuseppe de Santis
igrajo: Vittorio Gassman, Doris Dowling, Silvana Mangano, Raf Vallone, Checco Zalone, Nico Pepe, Adriana Siveri
proizvodnja: LUX FILM.

Mehiški film

BISER

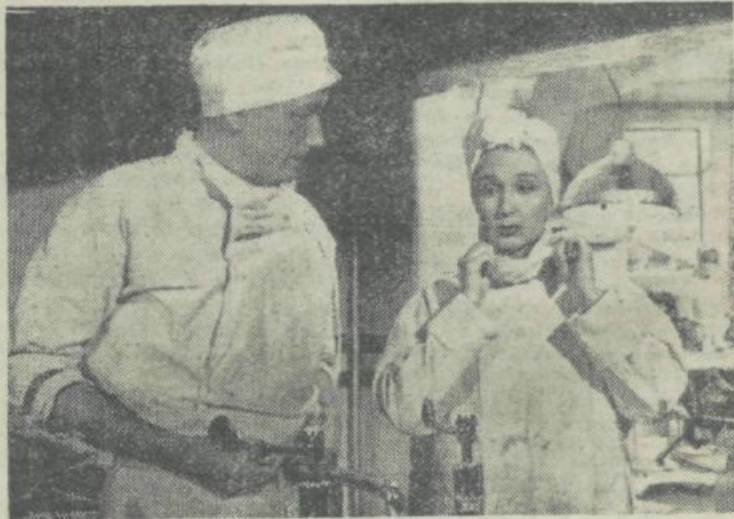
režija: Emilio Fernandez
igrajo: Pedro Armendariz, Maria Elena Marquez, Fernando Wagner, Juan Garcia
proizvodnja: F.A.M.A.-RKO.

Angleški film

BELI HODNIKI

režija: Pat Jackson
igrajo: Googie Withers, Paula Clark, Moira Lister, James Donald, Barry Jones, Basil Rastford, Godfrey Tearle, Jack Watling
proizvodnja: VIC FILMS.

Indijsko plansko gospodarstvo

Voditi Indijo po poti napredka k blagostanju je nedvomno težka in odgovorna, če že ne skoraj nemogoča naloga. Neizmerna revščina milijonskega prebivalstva, skrajna kulturna zaostalost najširših slojev, periodične lakote, izrazita socialna diferenciacija so atribut nekdanje krone angleškega imperija. Morda še težje kot vse to pa je premagati fatalistično vdanost Indijcev v sedanje razmere, vzbuditi v njih upanje na lepše življenje, iztrgati ljudi iz njihove vsakdanje otopelosti in jih razgibati v delu za bodočnost dežele in njenih prebivalcev.

Ko je Kongresna stranka prevzela vodstvo v deželi, je vedela, da bo možen izhod iz trenutnega položaja le v zrednih in daljnosežnih ukrepih. Ali odločilen prelom z dosedanjimi tradicijami, ali pa stagnacija in vedno hujši gospodarski, socialni in kulturni propad.

Prvi indijski petletni načrt. Marca 1950 je bila imenovana petletna komisija, ki je po enoletnem delu predložila vladi prvi indijski petletni načrt. Načrt predvideva način in obseg izgradnje »strateških« pozicij indijskega gospodarstva in obsega »minimalni« program z zneskom 14.930 milijonov rupij, »ki mora biti pod vsakim pogojem izpolnjen« in »maksimalni« program, čigar izpolnitev bo odvisna predvsem od zadostnega priliva inozemskih finančnih sredstev. Izdatki minimalnega programa naj bi se takole porazdelili:

	milij. rupij	v %
poljedelstvo	1917	13
namakanje in elektrifikacija	4502,6	30
industrija	1009,9	7
promet	3882	26
javna blaginja	2540,8	17
naselitev beguncev iz Pakistana	790	5
razno	285,4	2
	14.927,7	100

Nekatere »indijske« posebnosti načrta. Predviden letni porast indijskega prebivalstva znaša 26 milijonov ljudi. Ta številka in pa skrajno primitivne in neproduktivno obdelovanje zemlje dajeja načrtu svoje specifično obeležje. V Indiji so osnovna živila še vedno »acionirana«, vsako leto morajo uvoziti na milijone ton riža za prehrano prebivalcev. Ljudi je treba rešiti grozeče negotovosti in lakote, jim vliti vero

v življenje in zasejati seme kulture v indijsko podeželje. Zato res ne sme presenetiti, da je 30% vseh izdatkov predvidenih predvsem za melioracijo površin, za obširna namakalna in elektrifikacijska dela. Do 1. 1956 naj bi dobili 87 milijonov oker nove obdelovalne površine in za 1,1 milijonov kW novih elektrarn. 1380 milijonov rupij so desletje že investirali v ta dela, celokupni stroški projektov, ki pa bodo izvedljivi šele v 15—20 letih, znašajo 7290 milijonov rupij. Samo na ta način bo, po mnenju komisije, mogoče doseči kvantitativno in kvalitativno povečanje kmetijske proizvodnje in ustvariti pogoje za občutno izboljšanje življenjskih pogojev najširših slojev prebivalstva.

Značilnosti in potrebe indijskega gospodarstva se jasno odražajo v naslednjem prioritetenem redu, ki ga je objavila načrtna komisija: 1. dokončanje začetih del in naselitev beguncev, 2. relativno hiter dvig proizvodnje življenjskih potrebščin in suro-

vin, 3. izvedba projektov, ki zagotavljajo materialni in tehnični napredek in omogočajo zaposlitev presežne delovne sile, 4. konsolidacija in razširjenje uspehov, doseženih na področju javne blaginje in 5. izboljšanje administrativne službe in hitrejši razvoj zaostalih predelov.

Upravičena in razumljiva je tudi skrb za javno blaginjo. Posebno stanovanjsko vprašanje je danes v Indiji pereče. Država bo letno zgradila do 25.000 novih delavskih stanovanj in podpirala gradnjo stanovanjskih hiš delavcev in nameščenecv. Za odpravo nepismenosti in uvedbo osnovnega in srednjega šolstva bodo izdali 1230 milijonov rupij. Res je to le kaplja v morje indijskih potreb, smelo reševanje tega vprašanja pa mora vendarle roditi uspeh.

S 3882 milijoni rupij naj bi zasilno izpopolnili omrežje cest, železnic, plovnih rek in letalskih prog in ustvarili pogoje za tesnejšo povezavo gospodarskih področij in prebivalstva. Tudi

Indijci se zavedajo, da je gosto in sodobno komunikacijsko omrežje predpogoj solidnega gospodarskega razvoja.

V industrijo naj investira predvsem privatni kapitalist. Načrtna sredstva za industrijo niso znatna (1009,9 milijonov rupij — 7%). Namenjena so predvsem dokončanju začetih gradenj in razvoju novih industrijskih panog. Nepravilno bi bilo vendar misliti, da je s temi sredstvi investicijski program za industrijo že izčrpan. Tukaj naletimo na posebnost, ki je, mimogrede omenjeno, značilna ne le za Indijo, temveč skoro za vse dežele, ki pred prehodom na planiranje niso socializirale privatnega kapitala. Malo je verjetnosti, da bodo privatniki vlagali svoj kapital v dela, ki zahtevajo dolgoletno amortizacijo in ne dajejo visokih profitov. Zanje področja tako imenovanih »javnih« del niso privlačna. Država naj ustvari pogoje za razvoj industrijske proizvodnje (surovine, komunikacije) in ob zadostni garanciji profitov se bodo privatni kapitali počasi prelivali v industrijo. Nizke mezd v Indiji bodo to gibanje nedvomno še pospešile. Vprašanje je le, v koliko delo privatnih kapitalistov ne bo uperjeno proti osnovnim smernicam načrta. V načrtu sicer izrecno poudarjajo, da bo privatno gospodarjenje še naprej obstajalo, vendar zahtevajo ozko sodelovanje med privatnim in javnim sektorjem. Privatniki morajo sprejeti novo, plansko disciplino in se izkazati kot pozitiven faktor v razvoju dežele. Novi industrijski zakon, ki je že v veljavi, daje državi daljnosežne kompetence nad privatniki. Država dodeljuje surovine, organizira prodajo in razmešča delovno silo. Če, se lastnik tovarne ne pokorava določilom tega zakona, postane v skrajnem primeru podjetje državno.

Financiranje je še problematično. Program predvideva, da se »minimalna« etapa plana financira izključno z domačimi sredstvi. Res je, da so z davki, posojili in štednjo lahko zberejo velika sredstva, toda indijsko prebivalstvo nima denarja. S progresivnim obdavčenjem bodo sicer lahko znižali previsoke dohodke neznatne manjšine, z davkom na dediščine zmanjšali baje-

slovna bogastva indijskih maharadž, večini prebivalstva pa bo skoraj nemogoče še tesneje priviti davčni vijak. Dvomljivo je tudi, če bodo pri tem siromaštvu in na tej stopnji civilizacije poposojila uspela in če bodo lahko prebivalstvo pripravili do tega, da nalaga pri narodnih bankah. Ugotovljeni primanjkljaj, ki znaša 3720 milijonov rupij, bo mogoče kriti le s krediti v okviru Colombo plana in z izdatno pomočjo tehnično visoko razvitih dežel. V deželo vabijo tudi tuji, privatni kapital, proti njegovi vsemoči pa so se zavarovali z določilom, da lahko znaša njihova udeležba v indijskem podjetju največ 50%, medtem ko mora ostalih 50% dati nacionalni kapital.

Socialistični elementi načrta.

Dati indijskemu petletnemu načrtu atribut socialističen bi bilo preveč. Res je sicer, da poskušajo v določenih krajih organizirati zadrudne vase, kjer se dobiček v obliki dividend izplačuje lastnikom zemljišč in da obstajajo državna podjetja, kjer se je sodelovanje med delavci in upravo razvilo do te stopnje, da se delavci čutijo že neposredno odgovorne za rast in uspeh podjetja. Vendar so to izjeme, poskusi, ki še zdaleka nimajo značaja splošnosti. Važnejša, kot to, se nam zdi dejstvo, da je cilj planiranja v Indiji borba proti siromaštvu in lakoti, borba za človeka vredno življenje povprečnega Indijca. In če bo Kongresna stranka v imenu milijonskih množic Indijcev lahko prisilila kapitaliste, da se pokoravajo programu, ki naj izboljša položaj prav teh milijonov, pa čeprav mogoče niti ne z zavestnim sodelovanjem teh milijonov, potem je v tem nedvomno njegova progresivnost in nov korak proti socializmu v tej deželi. Če bo vlada mogla dvigniti milijonske množice indijskega prebivalstva iz bede in zaostalosti in jim preskrbeti kruh in delo, smo lahko gotovi, da bodo bodoče generacije vedno cenile in spoštovali njeno pionirsko delo.

Jež

Dopisujte
v »Tribuna«!

OB REVIZIJI MIROVNE POGODBE

Pa me boš res branil, moj mali, če ti dobri stric vrne vse tvoje igrače?

Orko dindio, doktor boste zmagovali, siguro!

(Nadaljevanje iz 2. strani)

To so ljudje, o katerih pišejo časopisi in imajo politične govore. Posameznikov se ne spominjam.

»Saj ni važno,« reče Thomas in jo lepo pogleda, »prinesi mi le seznam.«

»Oh, zelo rada, a ga ima sekretar v pisalni mizi. Če bi opazil, da je izginil, bi bilo gemenje.«

Thomas jo je spraševal o navadah in običajih mladega sekretarja. Domenila sta se, da bodo počakali na konferenco, ki bo v prostorih njegovega šefa. Po navadi traja zelo dolgo, a Betty mora ostati v sekretarjevi sobi, da pazi na telefon. To je najprimernejša prilika, da vzame iz nezaprtega predala akt in ga prepíše.

Tri tedne je vsak dan sedel Thomas v Doricem stanovanju in čakal, kdaj bo dobil zaželjeni dokument. Tudi Betty je počasi izgubljala živce in izjavila, da ne more več prenašati te napetosti. Vendar je kmalu naneslo, da je poklical šef svojega sekretarja k sebi na konferenco. Betty je opazila, da je bil sekretar zadnje čase zelo previden. Že nekaj dni je večji del prejete korespondence takoj zaklenil. Bile so gotovo zelo važne reči.

Thomas se je razburil. Vso noč je hodil po sobi in razmišljal, proti jutru pa odšel na prosto, da ujame Betty, predno zavije v pisarno pomorskega urada. Zvečer je Betty pripeljala v privatni salon prijateljice Dore svojega lepega brezdetnega, kjer ju je čakal Thomas. Tu je vrgel vabo. Če izvedeta načrt, katerega je sestavil, je obljubil Betty in njenemu prijatelju 50.000 dolarjev. Te naj bi se zgodilo naslednjega dne. Sekretar je navadno prihajal eno uro za Betty. Fant naj bi prišel v urad deset minut za Betty pod pretvezo, da išče g. sekretarja. Vrnat bi ga najavil sekretarki, to je Betty, ki bo odigrala manjšo sceno, po možnosti na hod-

niku. Govorila bo zelo glasno, da g. sekretar že pričakuje mladega gospoda in da bo telefonično sporočila njegov prihod. Nato ga bo odpeljala v sekretarjevo sobo in mu pokazala predal. Sedaj je njegova naloga, da ga odpr. in odnese vse, kar bo našel v njem. Thomas ga bo čakal na domnenem mestu in mu za izročene papirje izročil 50.000 dolarjev. Čez nekaj minut bo zapustila pisarno tudi Betty, se sestala s prijateljem ter skupno pobegnila v južne države. Tu lahko dva živita s 50.000 dolarji zelo dolgo.

Ko je Thomas končal, je videl, da bo mladenič brez premisleka sprejel ponudbo. Betty je bila veliko bolj zviata. Od Thomasa je zahtevala, da ji takoj izplača polovico vsote. Thomas je okleval, a je Betty odločno vztrajala na svojem stališču. Nazadnje se je vdal in napisal ček za neko washingtonsko banko.

Mesto, kjer bo Thomas sprejel akte in izplačal ostalih 25.000 dolarjev, je bilo točno določeno. Drugi dan je bil Thomas že pol ure prej na mestu in pričakoval dokumente. Čas je potekel. Nikogar ni bilo. Minilo je še četrte ure, postal je nemiren. In še pol ure. Thomas je obupal. Ko je minila ura, je grdo zaklel in pohitel v salon Dore Grün. Dora je ravno vlagala svileno perilo. Poklical jo je v privatni salon in vprašal, če sta ga morda iskala Betty in njegov prijatelj. Ničče ni bilo. Thomas ni vedel, kaj naj počne. Odhiti je iz Dorine trgovine in v vse ožjih krogih obkrožal pomorski urad. L. bi odkril svoja pomagala. Naenkrat se spomni strašne misli. Skočil v avto in se odpelje v banko. Zvedel je, da je bil njegov ček vnovičen že zgodaj zjutraj, kmalu potem, ko je začela banka s poslovanjem. Vrnil se je v Dorin salon. Dora se je oblekla in odšla v Bettyno stanovanje. Tu je zvedela, da je vzela Betty

štrinjastdnevni dopust in odpotovala. Mati ni vedela kam, a ji je rekla, naj se čez nekaj dni zopet vrne, ker ji bo kmalu pisala, in takrat bo zvedela, kje je.

Thomas si je prišel na jasno. Betty in njen fant sta z denarjem pobegnila. Vlom se jima je zdel prenevaren. Hkrati je imela Betty že precejšno vsoto prihranjenega denarja in si mislila, da je njena bodočnost zajamčena.

Položaj je bil težak. Bolje je, da javi Osakiju, kar se je zgodilo. Denar bi še prebolel, a bil je prepričan, da sta mlada lumpa ovadila njega in g. Osakija.

Ob zadnjem zaključku ga je obilil znoj. Odločil se je za strašen načrt. Odsel je, čeprav je bilo že popoldne, v pomorski urad. Hotel je točno ugotoviti, je li Betty v resnici pobegnila. Hitro se je spomnil. Vprašal bo po Betty in ji povedal, da se je njena mati smrtno ponesrečila. Nato bo že spoznal, kakšen je položaj.

Na hodniku je opazil sekretarja, kako je hitel iz svoje sobe z nekimi akti. Skočil je v njegovo sobo. Bil je sam. Z enim korakom je bil pri pisalni mizi in s precizno pripravo odprl predal. Pograbil je papirje, jih pocinil v žep in prisluhnil. Pred vrati je zaslišal glasove. Po tiho se jim je približal in prisluhnil. »Počakati moramo, dokler ne prid. ven,« so šepetali. Skoraj bi okamenel.

Spoznal je, da ga slutoja ni varala: Betty ga je izdala. Opazili so ga, kako je šel v sobo. Ali je še možna kakšna pot, da jim uide? Morda je v to samo utvara. Njegovi živci so prenapeti. Šel je nazaj k pisalni mizi, vzela veliko kuverto, nanjo napisal tajno Osakijevo addresso, za katero nista vedeli niti Daisy niti Betty. Vanjo je potopil ukradene listine, jo zapечатil in spravi med ostala pisma, ki so čakala, da jih odnese na pošto. Nato si je pripravil

revolver, šel do vrat in jih hitro odprl. Več cevi je na hodniku mečilo vanj. Naenkrat se zasliši strel, ki je nekemu razpraskal roko. Ostali so bili iznenadeni. Medtem se je Thomas pognal skozi nje. Na stopnicah ga je zadel v hrbet. Z glavo naprej se je prekobilnil po stopnicah. Bil je že mrtev, ko so ga dohiteli. Preiskali so ga takoj, a zastoj. Ali jih ni ukradel, ali jih pa ni imel pri sebi. V sekretarjevi sobi so našli vlomljeni predal. Višji uradnik je zatulil z groznim glasom: logično, agent je vzela dokumente, jih zvezal in vrgel skozi okno na cesto. Gotovo je imel pomočnika, ki ga je čakal pod oknom. Medtem ko je policija mežično iskala za ukradenimi dokumenti, je prišel v sekretarjevo sobo sluga in odnesel pripravljeno pošto.

Thomas je pogodil. Betty je že zgodaj zjutraj odpotovala s svojim prijateljem in s pisarnim sporočila pomorskemu uradu, da jo je nagovarjal neki Thomas, naj s svojim fantom vplomi v sekretarjevo pisarno mizo in zmanke važne listine.

Zjutraj je že prišlo na naslov. Povzročilo je cel preplah. Telefonsko so poklicali sekretarja. Po prihodu so spraznili predale njegove pisalne mize. Le onega, v katerem je bila korespondenca komiteja o japonskih delavcih, so pustili pri miru. Mislili so, da ni važen. Nato pa postavili detektive na stražo. Drugi so odšli po Daisy Green in jo aretirali ravno takrat, ko je zapirala vrata svojega salona. Jezila se je, upirala in grozila. Agenti so ostali hladni. Odpeljali so jo na policijo in jo zaprli v temnico. Uradniki so dolgo premelevali, kaj naj stori z žensko, za katero niso vedeli, zakaj so jo zaprli. V Thomasovem žepu so našli hotelski račun. Odšli so v njegovo sobo in jo preiskali. Našli niso ničesar, kar bi lahko razjasnilo afero.

Kriminalistična zadeva je bila precej nejasna. Imeli so Bettyno pismo, a sama Betty je zginila. Vedeli so, da jo je nekdo. Thomas nagovarjal na početje, katerega je nato sam izvedel. On je bil mrtev. V temnici je bila še Dora Grün, za katero pa niso vedeli, kako je vpletena v afero. Preiskali so salon in stanovanje lepe Dore, a niso ničesar našli.

Preostalo ni nič drugega, kakor zaslišati Doro Grün, podvreči jo vsem trem vrstam zasliševanja. Karkoli so podvzeli, Dora je molčala. Brez glasu je bila tudi takrat, ko so ji odvzeli prstne odtise, jih odposlali vsem policijskim uradom in zvedeli, da je bila zaprta zaradi kraje po trgovinah. Policija ni vedela ničesar, zato ni dovolila, da bi prišlo kaj v javnost. Časopisi so molčali.

Dan po Thomasovi smrti je postal g. Osaki po svoji pošti. Začudil se je, ko je našel med ostalimi pismi velik ovoj z žigi pomorskega urada v Washingtonu. Pazljivo ga je odprl in našel v njemu kup papirjev. Bila so pisma in dokumenti, ki jih je tako zelo želel. Zvedel je vse tajnosti antijaponskega komiteja, vendar ni mogel razložiti, kako je bilo pismo odposlano, da je prišlo kot službeni akt.

Čakal je vesti od Thomasa. Z dokumenti ni mogel ničesar početi, ker ni vedel, če niso potrjeni in ali ni vse skupaj provokacija. Kljub neprijetnemu in nevarnemu položaju je ostal g. Osaki miren. Vse svoje agente je poslal v Washington, da poizvejo, kaj se je tam zgodilo.

V New Yorku so o vsem poročali g. Osakiju. Takoj je uvidel, koliko je ura. Prepričan je bil, da je Thomasa uspelo poslednji trenutek ugrabiti dokumente in jih poslati na tako neobčičjen način. Spravi

(Konec na 6. strani)

**ZADNJE
FOTOGRAFIJE
GEORGA
BERNARDA
SHAWA**

Mislil sem, da bo pogledal skozi kuhinjsko okno. Ne. Gdč. Laden, njegova gospodinja, mi je dejala, da je to brezupno, toda kratak pogled bi mogel vreči nanj s ceste, ko pride vsak večer na sprehod po svojem vrtu. Bil je nenavadno pozen, zato bo šla in se prepričala, če je vse v redu.

Pet minut kasneje so se odprla glavna vrata in gdč. Laden mi je pomignila. V moje začudenje in veliko veselje je govorila z G. Shawom, ki je bil pripravljen, da me sprejme v sprejemnici.

Tako sem sedel tam v naslanjaču, lastnini tega modrijana in sem gledal na čudovito počko nad kaminom z njeno porcelanasto figuro Shakespeareja v sredini in s finim portretom Shawove žene nad njo.

Nenadoma je vstopil Shaw, prav pravcat. Njegova velikanska glava, na pogled prevelika v sorazmerju z ostalim telesom — mogoče zato, ker je bil rahlo priklonjen — je naredila name globok vtis. Prav tako je učinkovalo njegovo vedenje, na njem ni bilo absolutno nič ostarelega — izžareval je energijo in vitalnost.

Zdelo se mi je, da dolgo časa zreva drug drugega brez besede. Prišel je on s svojim bogatim, mehkim in donečim irskim glasom. »Kakor vidite, ni dosti ostalo od mene,« je začel.

»Zelo dobro ste ohranjeni,« sem spravil iz sebe.

»Poznam ženo Chappelow,« je dejal.

»Neka ženska — pred leti.«

»Mogoče moja stara teta, Grace Chappelow, emancipiranka,« sem domneval.

»Da, ta bo. Moja žena je bila emancipiranka,« je dodal odločno.

Segla sva si v roke in sedla.

»Kaj hočete?« je vprašal.

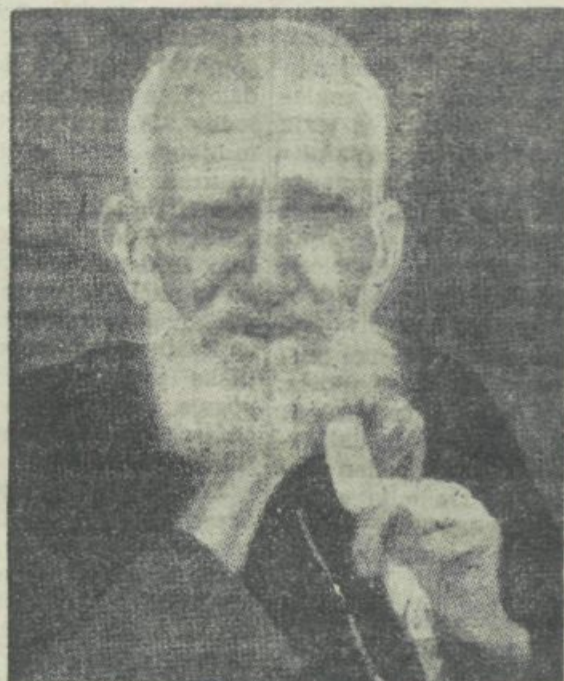
»Fotografiral bi vas rad, kakor sem Sidneya in Beatrice Webb, H. G.

Wellsa in Gilberta Murraya. Vem, da sovražite fotografe, toda jaz sem amateur, ne profesionallec. Vas smem samo enkrat...? Prosim!«

»Lice imate kakor vrag,« je dejal.

Odvrnil sem, da sem vragev neneč, toda kaj je drugega pričakoval.

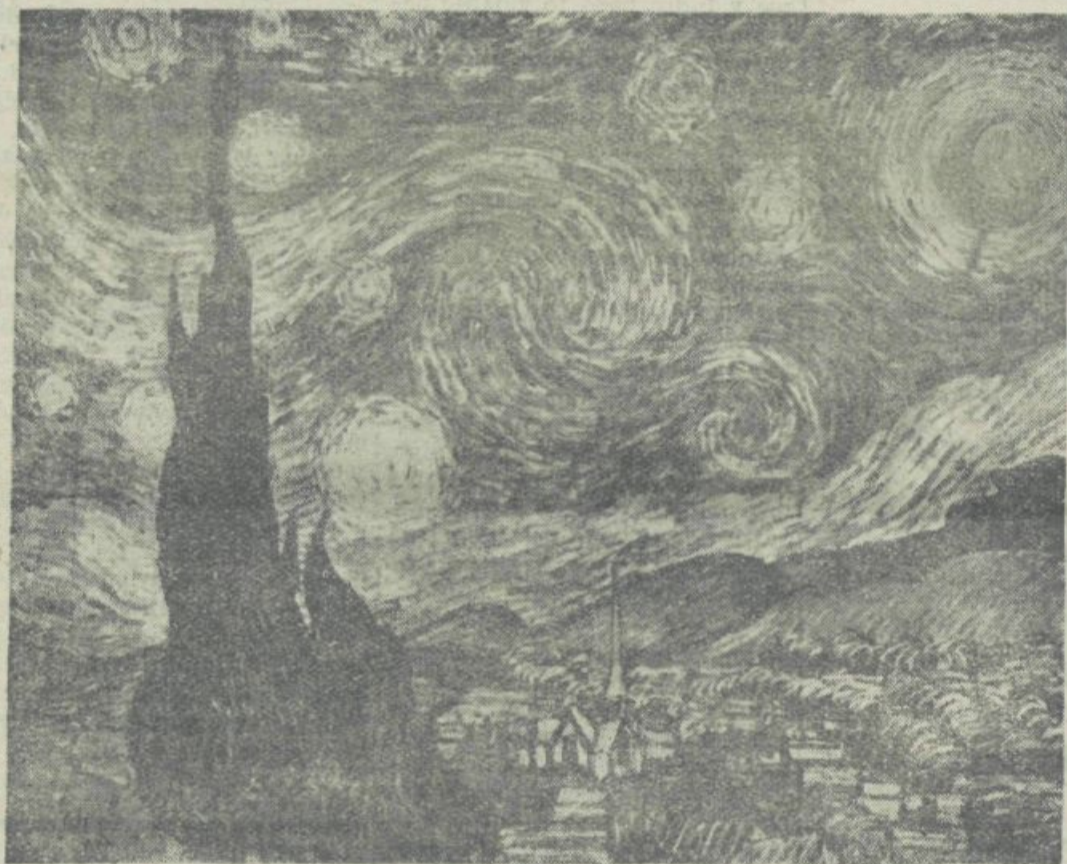
Namuznil se je, nato pa se prisrčno nasmejalo. (Po »Student Chronicle«)

Ko je prikreval v svojo sprejemnico, sem spoznal, da se ne morem ničesar spomniti, kar bi mu rekel. Nikoli nisem zares pričakoval, da me bo resnično sprejel. Njegov odgovor na moje pismo pred štirimi meseci je bil sicer vljuden, a ne preveč vzpodbujajoč. »93 in pol let star okostnjak je vse, kar je ostalo od mene. Bolje, če me pustite samega.« Odgovoril sem mu: »Zakaj govorite

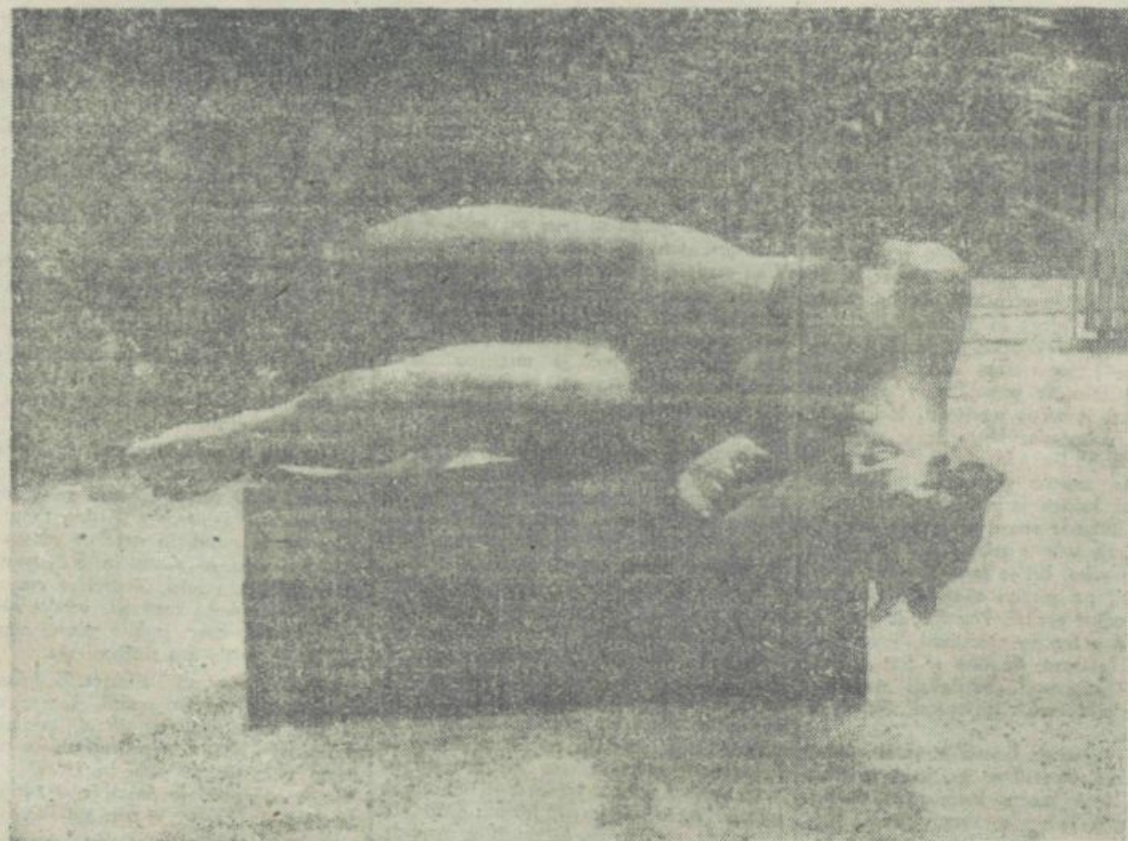
o sebi kot o starem okostnjaku? Sramujte se. Fuj! Čemu; vi ste nadčlovek. Postavite okostnjak nazaj v vašo omaro in živite dalje v dokaz vaše lastne teorije o življenjski sili.«

In stvar je počivala, dokler se nisem nekega lepega dne odpeljal v Hertfordshire, misleč bolj, kako bi pripravil Shawa do tega, da bi ga lahko fotografiral, kot pa prepričan, da ga res bom.

II. VAN GOGH (1853—1890) — ZVEZDNATA NOČ (1889)

Vincent van Gogh, ki je v svojih zrelih delih izhajal iz neoimpresionistične tehnike, je ostal skoro vse življenje le smazač in postopač. Tako je mknila o njem domala vsa tedanja družba. Šele v zatonu njegovega življenja so mu dali zaslužiti, da je velik umetnik, z močnim liričnim momentom v svojem vizionarnem svetu. Izlajajoč iz kroga impresionistov je šel korak dalje in so njegova fauvistična dela prehodna lestvica k ekspresionizmu.

V. MAILLOL (1861—1944) — RIVIERA (C. 1939—1943)

V francoski moderni skulpturi dominirata imeni Aristidea Maillola in Despaua. Značilno enostavne, masivne forme Maillolovih del, ki so modelirane v močni osvetljavi, dajejo v svoji topli lirčnosti poseben čar. Njegova miselnost se ni naslanjala na različne struje, ki so daleč od naturalističnega gledanja na svet in je v svojem simbolizmu ostal sebi zvest. Maillol velja danes za enega najpriljubljenejših kiparjev sploh.

**MUZEJ
MODERNE
UMETNOSTI
V NEW YORKU**

IV. P. PICASSO (1881) — ŽENA PRED OGLEDALOM (1932)

Pablo Ruiz Picasso, ki je prvotno izhajal iz Cézanneovih načel in se naslonil na Gauguinovo liriko ter se oplajal ob pesniku Apollinaireju, je gotovo najusodnejše vplival na nadaljnji razvoj umetnosti. Z Braqueom veljata za utemeljitelja kubizma, saj sta prva načela vprašanje razbitja predmeta na sestavne dele in ponovnega sintetiziranja. Primarna načela kubizma je močno razširil z drugimi sodobniki — ter tako silno obogatil izrazna sredstva. Kubizem mu je bil le ena izmed mnogih poti v slikarstvu in kiparstvu, saj je poznan v raznih strujah. Picasso velja za enega najboljših risarjev vseh časov. Svojo bogato ustvarjalno silo je prenesel tudi v prozo in poezijo.

Angleški študenti-slikarji si pomagajo sami

Novo oxfordsko gibanje

Iz paradije na upadajočo umetnost se je v nemškem koncentracijskem taborišču leta 1944 rodila ideja o formaciji akademske razstave sodobne umetnosti. Danes je ta ideja realizirana. ANTHONY EMERY popisuje v naslednjem njen ustroj in delo.

Idejo sem pravzaprav dobil v Nemčiji leta 1944. Stirje ali pet nas je bilo, izdajali smo taboriščni stenski časopis in, da nam je čas hitreje prešel, smo organizirali precej zasmešljivo razstavo. Imenovali smo jo »Od Dada do post-surrealizma«; tu smo se norčevali iz vseh umetnostnih pokretov dvajsetih in tridesetih let. Povzročila je senzacijo, toda nihče se ni smejal; govorili so o njej popolnoma resno, razen nekaterih malo užaljenih v sobjets tróvécx surrealističnega oddelka.

Hoteli smo odkriti, zakaj ni nihče razumel šale in organizirali smo anketo za vse taborišče, t. j. za okrog 3.500 častnikov. Naš problem je bil hitro rešen.

Kljub temu, da je bila večina v taborišču sestavljena iz moških, ki so bili več ali manj dobro situirani, in kljub dejstvu, da je vsak tretji imel univerzitetno izobrazbo, smo odkrili tole: eden na trideset ljudi je obiskal kdaj eno umetniško galerijo, eden na

petdeset je poznal eno ime živečega umetnika, in končno, da je bil komaj eden na stotino, ki je kdaj kupil sliko ali rezbarijo.

Za tistih nekaj, ki so pokazali aktivno zanimanje za umetnost, se je izkazalo, da ne ločijo niti glavnih smeri, n. pr. med modernistično in futuristično. Držali so se Constabla in Turnerja, bili so resni občudovalci »Zgodnje holandske šole«, grupa konjeniških častnikov in kanonirjev pa je izpadla kot častilec Sira Alfreda Munningsa; nekaj zavednih drznih duhov je odkrito občudovalo impresioniste in eden bolj junaki trdoglavce je cenil dela Van Gogha. Jasno je, da so vsi ti entuziasti imeli obožen tisk »Rož v soncu« ali pa »Most v Arlesu« nad kaminom ali pa na steni dnevne sobe; to nas je tudi prepričalo, da če bi se našla le ena pot za tolmačenje likovne umetnosti, slik in skulpture 20. stoletja britanskemu srednjemu stanu (kajti tu je dovzetnost še največja), bi bilo mogoče opraviti naziranje, da je le skrben izgled nastopa najvažnejša sestavina »reenične umetnosti«. Nekdo od nas je za stenski časopis napisal apel, ki se je končal z zvenecimi besedami:

»Nekega dne, kjerkoli, bodo morali slikarji od Danes viseti na stenah učencev od Včeraj in učiteljev od Jutri.«

Šele po vojni na Pembroke College-u, v Oxfordu, se mi je zadelo, da sem našel odgovor na vse to. Če bi mogel prepričati vse študente kolegija za pristop k ustanovi z redno subskripcijo, bi mogli vsak čas odpreti umetniško razstavo naših sodobnikov. Dva predloga bi tu prišla v poštev: pustiti mlade umetnike osamljene ali pa pustiti nekaterim bistrejšim članom družbe stik z delom umetnikov lastne generacije. In na ta način, se mi je zdelo, bi bil doslej vedno podaljšan čas nastopa novicev skrčen in končno celo odpravljen!

Skratka, posrečilo se mi je pregovoriti tovariše, da so vstopili v družbo z letno članarino 1 funta. Člani pa so imeli možnost prekiniti vsak čas pogodbo.

Z nabranim denarjem iz prvega plačilnega obroka smo se približali Siru Kennethu Clarku, ki je po ljubeznivem posvetu z nami privolil v nakup naših prvih treh slik. Tako smo prešli 1946. in 1947. leto; slike Johna Mintona, Johna Pipera in Duncana Granta so bile glavna osnova naše razstave. Potem sem s pomočjo nekega univerzitetnega odbora sam organiziral prodajo. Danes razstavljamo, poleg omenjenih treh, še dela Wyndhama Lewisa, Roberta Colquhouna, Prunelle Clough, Cecil Collinsa, Petra Ibbetsona in drugih; s tremi

bronastimi figurami se je v Junior Common Room War Memorial prostavil mladi kipar John Harvey.

Kmalu je postala razstava prevelika, da bi jo strpali v Junior Common Room; preuredili smo zato podstrešne sobe za nove študente. Človek, ki si želi sliko, jo vzame tu na posodo za določeno odškodnino — za ta denar plačamo zavarovanje razstave.

Pembroke, Oxford, je bil seveda prvi v deželi, toda ne dolgo pred drugimi. New Worcester in Brasenose, Exeter in New College, Magdalen in St Edmund Hall, vsi ti so imeli lastne razstave in ne bo minilo nekaj let, ko bo naš Junior Common Room oxfordске univerze lastnik daleč največje razstave umetniških del mladih britanskih umetnikov.

Seveda pa niso vsi odbori Junior Common Room-a bili odločeni za nakup istovrstnih del; nekateri kolegiji so se zadovoljili z nakupom slikarjev naslednikov Sikarta in podobnih slabih anahronističnih del zobrinikov dvajsetega stoletja.

Na našem otoku živi okoli 85.000 študentov; moj sen je, da bo nekoč vsak od njih vplačal svoj letni funt Junior Common Room-u, Studentski zvezi ali pa Umetniški razstavi študentskega doma. Če bo do tega prišlo, potem mladim umetnikom ne bo treba

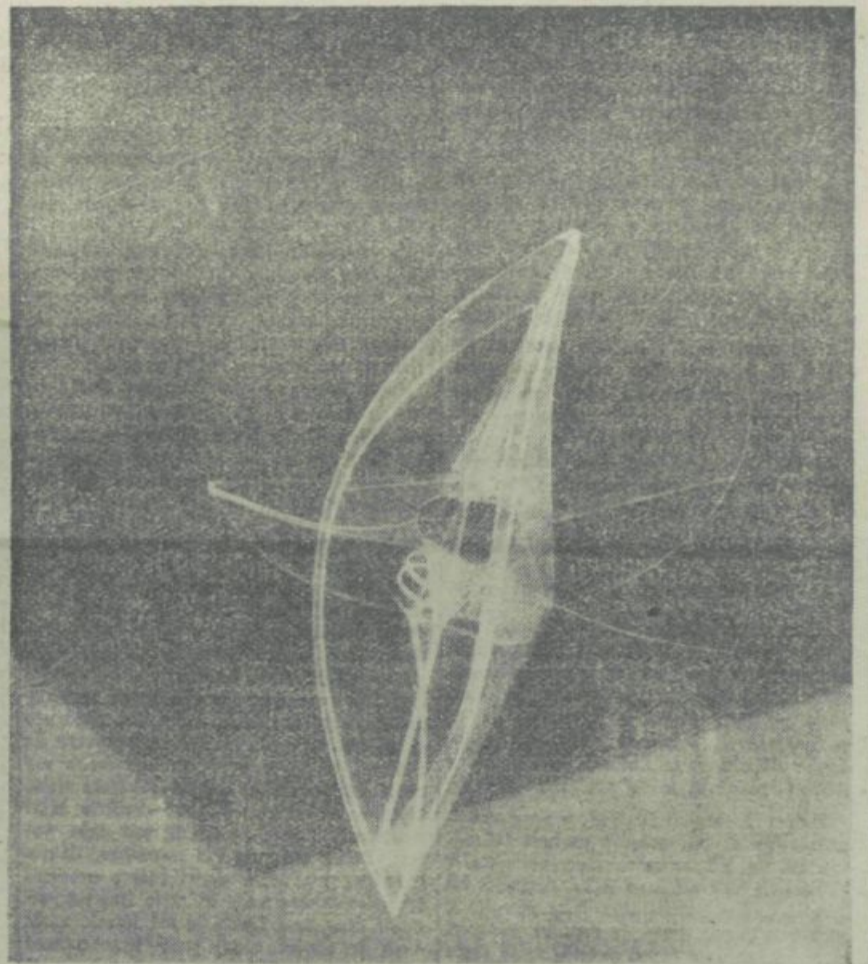
izgubljati dragocenega časa s poučevanjem ali celo s trgovskimi posli le zato, da si zaslužio vsakdanji kruh. Nasprotno, ves svoj čas bodo lahko vložili v tvorno delo, prepričani, da bo slika, ki je dobra, tudi prodana. (Po Studiu 1951)

ŠTUDENTSKA SAMOPOMOČ
se zahvaljuje vsem, ki so jo z razumevanjem podprli in jim želi **SREČNO NOVO LETO**

VI. BRAQUE (1882) — ŽENA Z MANDOLINO (1937)

Drugi klasik kubizma Georges Braque, lirčni slikar jasnih linij, je prav tako pokazal odpor proti impresionizmu in fauvizmu. S svojimi ekspresionističnimi in kubističnimi deli je po I. svetovni vojni močno razširil svoj vpliv po vsej Evropi.

VII. GABO NAUM (1890) — SPIRALNA TEMA (1941)

viduumih našla dokaj različni odmev in izraz, zato je nikogar ne čudi, če je ta umetnina močno približana obiskovalcem zaradi obeh, skupnih estetskih vrednot, le-ta pa zaradi močno individualiziranega ustvarjalčevega izraza najde le redke poedince in vobče naleti na pasivnost ali celo na odpor. Ne glede na opazovalčev okus je Muzej zbral približno sedemsto slik in stopdeset skulptur, ki so veren odraz dobe in družbe, v kateri so nastali. Čeprav so zbrana dela iz tridesetih držav, prevladujejo zastopniki francoske in ameriške šole.

Iz XIX. stoletja so zbrana dela Cezannea, Seurata, Degasa, Rousseaua, Van Gogha, Gauguina, Redona, ki so postala izhodišče novih generacij. Cezannova zahteva po izgradnji slike kot zokrožene celote v poenostavljeni tehniki in strogo barvnih načelih je dolgo veljala za pravilo. Poleg njegove slike »Mrtva narava z jabolki« (1890—1900) sta razstavljena še »Pinije v skalovju« in »Kopalec« (1895—1900), dalje Van Goghova »Zvezdnata noč«, Seurata »Ribolov Port-en-Bessin« (1880), Gauguinova »Luna in zemlja« ter »Speča ciganka« Rousseaua, čigar slika je v »Salonu neodvisnih« v prejšnjem

stoletju povzročala toliko smeha in zabavljanje. Fauvisti, ki so delovali v letih 1903—1907, zastopajo dela Deraina, Vlamincka in Rouaulta, med Matissovimi deli, ki sodijo v povzročeno dobo 1908—1917 sta zlasti izstopajoči »Klavirska ura« in »Rdeči studioc«. Praviloma pa bi morali nadaljevati XX. stoletje z deli Vuillarda in Bonarda (»Soba za zajtrk«) in realistično skulpturo Maillarda.

Kubisti — tako dela analitičnega kot sintetičnega kubizma — so zastopani z mnogimi deli obeh vodilnih slikarjev te struje Picassojem in Braqueom ter še Grisom Legerjem. Pri skulpturi dominira Picasso, prav nič ne zaostajajo Archipenko, Liphitz in DUCKAMP-VILLON (Konj), pri futurizmu dominirajo Italijani Severini, Boccioni ter Carrá. 1912 je umetnost zašla v geometrično abstraktnost. Številna dela Rusov Malevicha, Gaboa ter Holandcev van Doesburga in Modinjana so le nadaljevanja s kubizmom načete poti.

Med pionirji severnoameriške umetnosti izhajajoče iz Matissa izstopa Maks Weber in še živeči akvarelist John Marin ter Preuldergast in Sterne. Ekspresionisti

zem zastopa Kokoschka z dvema zgodnjima delima, Beckman, Kirchner, Hofer, v skulpturi pa Lehbruck. S tem je sicer zastopan ekspresionizem Srednje Evrope, pogrešati pa je nekatera dela, ki sodijo v to dobo. Mož, ki je začel z ekspresionizmom in končal z abstraktno umetnostjo — Kandinsky — ima dela iz 1910. Poleg njega se sodijo predstavniki abstraktnosti Feininger, Mihoily-Nagy in Švicar Paul Klee ter surrealist Chirico, in Rus Mark Chagol.

Protiekspresionistična gibanja so dala v dveh desetletjih nove poti. Kot odmev na neo-klasicizem se je izrekel proti tej smeri Picasso z »Zeno v belem« iz 1923. Prihod v stvarni svet post-kubistov Legera in Deraina so naznačili tudi Američani O'Keefe, Davis, Blum in Sheeler. Med realisti, ki navkljub raznim strujam stalno ustvarjajo, se je uveljavil zlasti Hopper. Socialni problemi se zrcalijo v tej ali oni obliki. Nekateri slike kažejo na svojstven socialistični realizem. Tako na pr. dela Mehikanca Orazza, Riverse in Američana Ben Shahna. Kot primer surrealizma v Ameriki so dela Sukherlanda, Malta, Pollocka in Lana.

DELEGACIJA ZŠJ LJUBLJANSKE UNIVERZE V GRAZU

Povabilu avstrijske organizacije za pomoč študentom »Österreichisches Studentenhilfswerke« ob otvoritvi študentskega naselja se je odzvala tudi ZŠJ ljubljanske univerze in poslala na svečano otvoritev 2 svoje zastopnike. Ta delegacija je poleg svoje prisotnosti pri svečanostih na naselju uredila vrsto praktičnih vprašanj pri ureditvi medsebojnih odnosov graške in ljubljanske univerze.

Bodoče internacionalno naselje v Grazu leži v bližnji okolici Graza na nekoliko yzvišenem mestu v smeri Maria Trošt, od koder je krasen razgled na Graz in okolico. Gradnja naselja je šele v teku in je ta slavnost predstavljal zaključek del v letošnjem letu in hkrati sprejem načrtov za gradnjo v bodočem letu. Ob tej priliki so bila končana tudi vsa zidarska dela na prvi stavbi.

Investiranje gradnje se vrši zgolj iz prispevkov, ki jih dajejo prebivalci Graza. Subvencioniranje s strani države do sedaj še ni bilo. Tudi interes študentov do te gradnje je majhen, saj je bilo na svečanosti prisotnih le 20 študentov, medtem ko jih dnevno dela na naselju od 5-8. Zaradi vseh teh dejstev počeka gradnja zelo počasi in celo večkrat finančne težave gradnjo ustavijo. Končni načrt predvideva gradnjo gradnje 6 dvonadstropnih stanovanjskih stavb s skupno kapaciteto 420 študentov, nekaj umetniških paviljonov ter prostora za družabno življenje. V naselju bodo lahko bivali tudi študenti iz ostalih držav in sicer toliko, kakšen bo njihov delež pri gradnji naselja.

Po končani slavnosti na naselju je ljubljanska študentska delegacija uspešno vodila razgovore o medsebojnem sodelovanju in sprejela sledeče zaključke:

1. Na gradnjo naselja v Grazu bo odšlo iz ljubljanske Univerze 30 študentov in sicer 10 v mesecu aprilu, 20 pa v mesecu juliju. Vsi naši študenti bodo na naselju dobili določeno nagrado v denarju in tudi preživeli po delu 7 dni v avstrijskih letovislinih.

2. V avstrijske tehnične tovarne bo odšlo na enomesečno prakso skupina študentov tehnike, ki bodo za svoje delo prav tako prejeli denarno nagrado.

3. 12 študentov medicine, ki se specializirajo za športno medicino, bo odšlo v februarju na 14 dnevni tečaj v

zimbški športni center v bližini Graza.

4. Načelno je bil tudi dosežen sporazum o izmenjavi skupine arhitektov, ki bi se v letnem semestru ogledali zanimivosti Avstrije.

5. V teku so razgovori o izmenjavi skupin filozofov (zlasti ljubljanskih germanistov in graških slavistov), ekonomov in juristov. Obe Univerzi naj bi s pomočjo profesorjev organizirali 10 dnevne tečaje. Program teh tečajev pa naj bi predhodno odobrili zainteresirani fakulteti.

6. Avstrijski študenti so silno zainteresirani za letni odhodi na našem morju in bo v ta namen poseben odbor obeh Univerz reševal konkretno to vprašanje.

7. Iz graške Univerze bo še v prihodnjem semestru prispela kulturna skupina, ki bo izvajala svoj program po Jugoslaviji. Prav tako pridejo na naše mednarodno smučarsko prvenstvo tekmovalci graške Univerze, medtem ko naša ekipa pojde v januarju na tekmovanje v Avstrijo.

Ob koncu si je delegacija ogledala zanimivosti Graza in okolice. Pri svojem bivanju je vsekoli uživala gostoljubnost graških študentov ter videla izredni interes za naše družbene in študentske probleme.

Pravilnik o posojilu

Upravni odbor Fonda za posojila študentom, v katerem sta tudi zastopnika Zveze študentov, tov. Zaje Ludvik in Golob Milko, je na seji dne 27. XII. 1951 sprejel pravilnik, ki pod zelo ugodnimi pogoji zagotavlja posojila potrebnim študentom — absolventom. Prinašamo nekaj najvažnejših določil tega pravilnika.

Posojilo znaša največ tritisočpetsto dinarjev mesečno, je brezobrestno in se mora začeti vračati v šestem mesecu po nastopu službe, povrnjeno pa mora biti v petih letih.

Za posojilo lahko študent zaprosi takoj po absolutoriju in ga prejema šest mesecev; po preteku te dobe pa bo upravni odbor izvršil revizijo in na podlagi učenih uspehov ugotovil upravičenost nadaljnjega prejetanja.

Fond je pravzaprav skupno, študentsko premoženje. Za začetek bo država podarila v štirih letih 12.000.000 dinarjev, fond pa se bo obnavljal s povračili posojil in darili raznih ustanov in posameznikov.

Švedske skrbi

Po računih Švedskega lista »Industria« bo znašala kapaciteta železarn in jeklarn v Švedski l. 1954 1,58 milijonov ton napram 900.000 tonam v l. 1946. S tem ti bila predvidena potrošnja 1,77 milijonov ton skoraj krita in bi na uvoz, ki postaja vedno bolj problematičen, odpadlo le 200.000 ton namesto 600 tisoč ton v l. 1946.

To rožnato sliko pa kali grožee nesorazmerje med proizvodnjo surovega železa in jekla. Švedska, ki ima na severu bogata ležišča kvalitetne železove rude, še zdaleka ne krije lastne potrošnje surovega železa. V posebno neprijetnem položaju so jeklarne, ker je nakup surovega železa in železnih odpadkov v tujini problematičen. Gradnja velike železarne v Norrlandu, kjer je v preteklem poletju iz peči, ki so jih demontirali v Herman Goering Werke v Linzu, priteklo prvo železo, je do neke mere otetala neskladnost odpraviti. Na iniciativo bivšega trgovinskega ministra Myrdala pa se bo iz železarne razvilo kombinirano železarsko in jeklarsko podjetje s predvideno kapaciteto 300.000 ton železnih in jeklenih valjanih izdelkov letno. Ker je tudi železarna Domnarvet, ki ima kapaciteto 200.000 ton, pristopila k kombinirani proizvodnji, so upi manjših podjetij, ki bodo še vnaprej vezana na uvoz surovin, splahneli.

Vse kaže, da bodo morali v švedski misliti na povečanje lastne proizvodnje železa, čeprav morajo premog, ki je za to potreben, skoraj v celoti uvažati. Seveda le če bodo cene za železo in jeklo v naslednjih letih še tako ugodne kot doslej.

Berite TRIBUNO!

V takšnih prilikah se ni nihče več upal predložiti zakona o japonskih delavcih, kakor so to želeli severnoamerikanski finančniki. Vsi dokumenti so bili v rokah sovražnika, ki ne bi dolgo premišljeval, da jih predloži Lig narodov.

Daisy Green je petega dne spregovorila, ko so ji pokazali Bettyno pismo in reči, ki so bile last Thomasa. Lagali so, da je zapra tudi Betty in da je vse priznala. Isto so trdili za samega Osakija.

Obsojena je bila na dve leti strogega zapor. Dobila bi več, če ne bi molčala o delu v St. Diego.

Ostalo pa ni samo pri zaporu, Policija je v njenem stanovanju našla čekovno knjižico in zaplenila ves denar. Tudi salon »Dora Grün« so kmalu zaprli.

Ko je odšla iz zapore, je imela tisto obleko, v kateri je bila aretirana. Ni bila več niti moderna niti elegantna. Bila je brez vsega, v žepu ni bilo niti centa. Premikala se je proti pristanišču. Večkrat je obstala, kakor da je upala na novo srečanje s kakšnim Osakijevim agentom, ki bi jo povabil v avto. Podrla se je tudi ta nada. Vstopila je v zloglasno hišo v newyorški ulici.

Mladen

Ob ognju

Ob ognjih zeva rana krvaveča
in noč gostuje s tajnimi temé.
Kje cilji so? Kje mlada misel tleča?
Le kroatirji vreščijo iz meglé...

Oči ugaste blazni sij prešine
v trenutkih, ko srce zahrepeni;
a megla s svojim dvomom, ne premine...
Li čuješ šum?... Telo odreveni...

A mi naprej in naša kri zmiruje
in tožne misli v boju se sprostitjo...
Zvečer ob ognju zopet blazni sai;

spominov nič — le smrt pri nas kumuje —
oči strmijo v noč... oči blaznijó,
v premilih rökah nam zastaja kri...

In smrt je z nami — spomenik Svobodel

PO UNIVERZAH SVETA

(NUNS Newsletter)

NIZOZEMSKA: Kontaktni cenzor na univerzi Leiden je epiradil 1. t. m. javno konferenco. Natan konferenco je bil obravnavati vprašanje stalno naraščajočih psiho-genih obolenj med študenti. Glavno predavanje je obravnavalo temo: »Neurotične in karakterološke posebnosti in težave v dobi dozorevanja.« »Leids Universiteitsblade

JAPONSKA: Japonski komite WUS (World University Service) si je zadal nalogo izgraditi v čim krajšem času sanatorij za tuberkulozne študente.

(Inadanoborito)

Za korejske študente so zbrali japonski študentje doslej že okoli 3.000 knjig, univerzi v Rangun na so poklonili slušatelji univerze v Meiji Gakium mikroskopi.

(WUS in Action)

KANADA: Kanadska študentska zveza je odločila izmenjavo študentov z vzhodnoevropskimi državami. Kot razlog odločitve je navedla, da se boče izogniti kakršnikoli izgredom na kanadskih univerzah.

(Ylioppilas Lehti)

ZAPADNA NEMCIJA: Kulturni oddelček francoskega Visokega Komisarijata v Nemčiji je razpisal za prihodnje leto 100 štipendij za študij na univerzah v Franciji. V poštev pridejo študentje iz vseh univerz Zapadne Nemčije in zapadnega sektorja Berlina. Poleg denarja za študijske taksé dobijo štipendisti še sredstva za prebrano in stanovanje ter imajo plačano potne stroške.

(DUZ)

»Fédération Internationale de Sports Universitaires« je na svoji seji 24. XI. t. l. sklenila, da poveri organizacijo mednarodnih letnih študentskih iger Nemčiji, zimske študentske igre pa bo po vsaj verjetnosti priredila Švica.

(Colloquium)

VZHODNA NEMCIJA: Walter Ulbricht, podpredsednik vzhodno nemške vlade, je zahteval nedavno v nekem svojem govoru, še popolnejšo prilagoditev izloškega in znanstvenega delovanja Vzhodne Nemčije po vzgladu Sovjetske zveze. V svojem govoru je med običajnimi budospevi veliki Sovjetski zvezi posebno poudaril: »...da ni področja, na katerem bi ne vodili raziskovalci in znanstveniki Sovjetske zveze.« (Hochschul-Dienst)

Po odločbi Ministrstva za zdravstvo morajo odslej vsi absolventi medicine v Vzhodni Nemčiji opraviti svoj dvoletni staž na poliklinikih uranovih radnikov.

(Hochschul-Dienst)

ŠVICA: V času od 7. do 9. t. m. je bila v Lausanne 32. generalna skupščina Švicarske študentske zveze (FSS), na kateri so poleg vprašanj v zvezi s statutom obravnavali tudi problem osnovanja nacionalnega štipendijskega fonda in vprašanje povračila škode v primeru prekinitve študija.

(Berner Student)

Švica: Na tehničnih visokih šolah Švice je bilo vpisanih v letu 1950/51 3251 slušateljev, od tega 632 inozemcev. Diplomiralo je v istem času 571 študentov, promocij pa je bilo 123.

(Neue Züricher Zeitung)

ZDA: Približno 3.000 nekdanjih ameriških udeležencev v II. svetovni vojni študira na evropskih univerzah in visokih šolah. Njihov študij vzdržuje Government Issue Bill of Rights, ki jim izplačuje mesečno po 75 dolarjev.

(New York Herald Tribune)

7DA: V Združenih državah študira letno na 1700 državnih in privatnih univerzah in colleges okoli dva in pol milijona študentov.

Urad za študij ZDA

MARK TWAIN

AVTOBIOGRAFIJA

Pravo ime največjega ameriškega humorista je Samuel Langhorne Clemens. Rodil se je 1835 v Floridi. ZDA, umrl je 1910. Uk v tiskarskem poklicu ga je zblížal s knjigami. Z dvajsetim letom je temeljito poznal angleške klasike. Sledila je vrsta nemirnih let, v katerih je večkrat menjal svoj poklic, med drugim je bil novinar in igralec. Z 22. letom je postal rešil pilot na Mississippiju. Ta del svojega življenja je opisal v

»Old Twain, kar pomeni v narreču mornarjev, ki plovejo po Mississippiju, »znak dvaz. Pojavil se je 1869, a humorističnimu popotnim; zgodbam. Njegovo naslednje delo je bilo »The Innocents Abroad« (Nedolžni v tujini), a katerim je brez noč zaslovel. Važnejša Twainova dela so še »A Connecticut Yankee in King Arthur's Court«, »Huckleberry Finn« in »Tom Sawyer«. Zadnji dve sta prevedeni tudi v slovensčno.

navado, da je potegnil svoj stari meč in ga nabrusil, potem pa se je v temni noči postavil na primeren kraj in ga porival mimo dočim v telo, da bi videl kako vprijejo in skačejo. Bil je rojen humorist, toda kmalu se je navadil v šali nekoliko pretiravati; ko so ga prvič zalotili pri tem, je nekemu slačil obleko, mu je posvebna oblast odstranila del telesa in ga postavila v Temple-bar na vzvišeno mesto, odkoder je lahko opazoval ljudi in je bil zadovoljen. Nikjer mu ni bilo tako všeč, kakor prav tukaj, zato je prav tu tako dolgo ostal. V naslednjih dvesto letih navaja naš rodovnik vrsto bojevnikov, plemeniti, hrabrih mož, ki so vedno šli s pesmijo v boj, in sicer tik za vojaki, in so se praviloma z glasnim vikom in krikom spet vračali — pred njimi.

Hudo nas je prizadela bridka šala pokojnega Froissarta, po čigar krivdi naš rodovnik ni imel nikdar več ko ene veje in da je ta veja bila v desnem oglu stebila in je rodila pozimi in poleti.

V začetku XV. stoletja imamo Beau Twaina, s pridevkom »učenjak«. Imel je krasen rokopis in je znal vsak podpis tako dobro ponarediti, da si moral početi od smeha, če si to videl. Njegov talent ga je zelo veselil. Zaradi tega je

sklenil pogodbo z državo, da ji bo tolkel kamenje za gradnjo cest. To težavno delo mu je pokvarilo pisavo. Tudi ves ta čas, ko je bil pri takem delu, so je veselil življenje, ki je v majhnim prostedkom trajajo dvainštirideset let. Pravzaprav je umrl v uniformi. Vsa dolga leta je živel tako zgledno, da je država sklenila s njim novo pogodbo, brž, ko je prejšnja minila. Bil je pravi ljubljenec policije. Pri svojih umetniških tovarših je bil sila spoštovan in ugleden član njihovega skrivnega dobrodelnega društva, imenovanega Veriga bande. Lase je imel vedno na kratko ostržene, kaj rad je nosil progeste obleke in je umrl na veliko žalost vlade. Za domovino je bila to bridka izguba, ker je bil vedno točen.

Nekaj let kasneje imamo slovitega Johna Twaina. Leta 1492. je odrinil s Kolumbom v Ameriko kot potnik. Menda je bil žalostnega neprijetnega značaja. Ves čas vožnje je zabavljaj nad hrano in grozil, da se bo izkreal, če ne izboljšajo. Zahteval je svežih rib. Noben dan ni minul, da ne bi vihal nosu, ko je hodil po palubi in se posmehoval poveljniku, češ da ne verjame, da Kolumb ve kam potuje, all da je sploh kdaj tam bil. Nepozabni krk: »Zemlja, zemlja!« je pretresal vsako srce, le njegovega ne. Nekaj časa je gledal skozi kos sajnaslega stekla na črto, ki se je pokazala v daljavi češ: »K vragu z zemljo! To je splyavé!« Ko je prišel ta potnik na krov ladje, ni imel s seboj nič drugega ko star časnik, v katerem je bil zamočan robec

z monogramom B. B., voljeno nogavico z monogramom L. W., kratko nogavico z monogramom D. F. in sparno srajco z monogramom O. M. R. A. Vendar je bil med vožnjo mnogo bolj zaposlen s svojo »prtljago« in je z njo vzbujal več pozornosti kakor vsi ostali potniki skupaj. Kadar je ladja ostala na glavič, je prenašal svojo prtljago in prežal, kaj bo. Včasih je postal Kolumba in zahteval od njega naj njegov ljudje popazijo na »prtljago«. Med viharjem so mu morali zavozati usta, ker je tako od sile kričal, da posadka zaradi njega ni mogla razumeti povelj.

Nihče mu ne more očitati nič nedostojnega, toda v ladjskem dnevniku je zabeležen predek primerca, da se je izkreal s štirimi kovčki in nekaterimi košarami šampanjca, čeprav je bil pri nesel vso svojo prtljago zavito v časopisni papir. Toda, ko se je vrnil na ladjo in razustno trdil, da mu naničkajo razne stvari, in ko je hotel preizkati celo kovčke drugih potnikov, so ga vrzli v morje. Dolgo so čakali, kdaj se bo pokazal na površini, toda ni ni mehur se ni pokazal. Medtem ko so vsi gledali v vodo, nagnjeni čez ograjo in je zadeva postajala bolj in bolj zanimiva, so prestrašeni ugotovili, da je veriga sidra popustila in da je ladja začela pluti.

Od takrat je v porumenelom ladjskem dnevniku tale čudna opazka: »Čez čas smo ugotovili, da je nevsčani potnik plaval pod vodo, odgrgal sidro

Ke- so tri ali štiri osebe ob raznih priložnostih izjavile, da bi rade brale mojo avtobiografijo, kadar jo bom napisal in kadar jo bodo utegnile prebrati, naposled ustrezam tej vroči zahtevi javnosti in s tem objavljam svojo zgodovino.

Som iz stare plemenite rodovine, ki sega zelo daleč nazaj v stare čase. Prvi praded, o katerem Twaini nekaj malega vedo, je bil družinski prijatelj Higgins. Bilo je v enajstem stoletju, ko je naš rod živel v Aberdeenu v grofiji Cork v Anelji. Zakaj je naš dolgi rodovnik od takrat vedno nosil materino ime (razen, če si je kdo nekih nasel drugo ime, da bi se izognil ne-

umnostim), namesto da bi se zadovoljeval z družinskim imenom Higginsov, je skrivnosti, zastra katere ni še nihče od nas čutil posebne potrebe, da bi jo razjasnil. To je nekaj takega kakor lep, zamotan roman, ki ga pustimo levo v miru. Tako ravnajo vse stare družine.

Arthur Twain je bil na zelo dobrem glasu — bil je mitničar na cestah v času Williama Roosa. Ko je bil star okoli tride- st let, je odšel v eno tistih lepih staroangleških zabavišč, New Gate po imenu, ker je imel tam nekaj opraviti. Vrnil se ni več, je kar tam umrl. O Augustu Twainu so menda okoli leta 1100. krožile razne govorice. Bil je silen veseljak in je imel